നമോ തസ്സ ഭഗവതോ അരഹതോ സമ്മാസമ്ബുദ്ധസ്സ

അങ്ഗുത്തരനികായോ

ഏകാദസകനിപാതപാളി

൧. നിസ്സയവഗ്ഗോ

൧. കിമത്ഥിയസുത്തം

൧. [അം॰ നി॰ ൧൦.൧] ഏവം മേ സുതം - ഏകം സമയം ഭഗവാ സാവത്ഥിയം വിഹരതി ജേതവനേ അനാഥപിണ്ഡികസ്സ ആരാമേ. അഥ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - ''കിമത്ഥിയാനി, ഭന്തേ, കുസലാനി സീലാനി കിമാനിസംസാനീ''തി? ''അവിപ്പടിസാരത്ഥാനി ഖോ, ആനന്ദ, കുസലാനി സീലാനി അവിപ്പടിസാരാനിസംസാനീ''തി.

''അവിപ്പടിസാരോ പന, ഭന്തേ, കിമത്ഥിയോ കിമാനിസംസോ''? ''അവിപ്പടിസാരോ ഖോ, ആനന്ദ, പാമോജ്ജത്ഥോ പാമോജ്ജാനിസംസോ''.

''പാമോജ്ജം പന, ഭന്തേ, കിമത്ഥിയം കിമാനിസംസം''? ''പാമോജ്ജം ഖോ, ആനന്ദ, പീതത്ഥം പീതാനിസംസം''.

''പീതി പന, ഭന്തേ, കിമത്ഥിയാ കിമാനിസംസാ''? ''പീതി ഖോ, ആനന്ദ, പസ്സദ്ധത്ഥാ പസ്സദ്ധാനിസംസാ''.

''പസ്സദ്ധി പന, ഭന്തേ, കിമത്ഥിയാ കിമാനിസംസാ''? ''പസ്സദ്ധി ഖോ, ആനന്ദ, സുഖത്ഥാ സുഖാനിസംസാ''.

''സുഖം പന, ഭന്തേ, കിമത്ഥിയം കിമാനിസംസം''? ''സുഖം ഖോ, ആനന്ദ, സമാധത്ഥം സമാധാനിസംസം''.

''സമാധി പന, ഭന്തേ, കിമത്ഥിയോ കിമാനിസംസോ''? ''സമാധി ഖോ, ആനന്ദ, യഥാഭൂതഞാണദസ്സനത്ഥോ യഥാഭൂതഞാണദസ്സനാനിസംസോ'' .

''യഥാഭൂതഞാണദസ്സനം പന, ഭന്തേ, കിമത്ഥിയം കിമാനിസംസം''? ''യഥാഭൂതഞാണദസ്സനം ഖോ, ആനന്ദ, നിബ്ബിദത്ഥം നിബ്ബിദാനിസംസം''.

''നിബ്ബിദാ, പന, ഭന്തേ, കിമത്ഥിയാ കിമാനിസംസാ''? ''നിബ്ബിദാ ഖോ, ആനന്ദ, വിരാഗത്ഥാ വിരാഗാനിസംസാ ''.

''വിരാഗോ പന, ഭന്തേ, കിമത്ഥിയോ കിമാനിസംസോ''? ''വിരാഗോ ഖോ, ആനന്ദ, വിമുത്തിഞാണദസ്സനത്ഥോ വിമുത്തിഞാണദസ്സനാനിസംസോ.

“ഇതി ഖോ, ആനന്ദ, കുസലാനി സീലാനി അവിപ്പടിസാരത്ഥാനി അവിപ്പടിസാരാനിസംസാനി, അവിപ്പടിസാരോ പാമോജ്ജത്ഥോ പാമോജ്ജാനിസംസോ, പാമോജ്ജം പീതത്ഥം പീതാനിസംസം, പീതി പസ്സദ്ധത്ഥാ പസ്സദ്ധാനിസംസാ, പസ്സദ്ധി സുഖത്ഥാ സുഖാനിസംസാ, സുഖം സമാധത്ഥം സമാധാനിസംസം, സമാധി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനത്ഥോ യഥാഭൂതഞാണദസ്സനാനിസംസോ, യഥാഭൂതഞാണദസ്സനം നിബ്ബിദത്ഥം നിബ്ബിദാനിസംസം, നിബ്ബിദാ വിരാഗത്ഥാ വിരാഗാനിസംസാ, വിരാഗോ വിമുത്തിഞാണദസ്സനത്ഥോ വിമുത്തിഞാണദസ്സനാനിസംസോ. ഇതി ഖോ, ആനന്ദ, കുസലാനി സീലാനി അനുപുബ്ബേന അഗ്ഗായ പരേന്തീ”തി. പഠമം.

൨. ചേതനാകരണീയസുത്തം

൨. [അ॰ നി॰ ൫.൨] “സീലവതോ, ഭിക്ഖവേ, സീലസമ്പന്നസ്സ ന ചേതനായ കരണീയം - ‘അവിപ്പടിസാരോ മേ ഉപ്പജ്ജതൂ’തി. ധമ്മതാ എസാ, ഭിക്ഖവേ, യം സീലവതോ സീലസമ്പന്നസ്സ അവിപ്പടിസാരോ ഉപ്പജ്ജതി.

“അവിപ്പടിസാരിസ്സ, ഭിക്ഖവേ, ന ചേതനായ കരണീയം - ‘പാമോജ്ജം മേ ഉപ്പജ്ജതൂ’തി. ധമ്മതാ എസാ, ഭിക്ഖവേ, യം അവിപ്പടിസാരിസ്സ പാമോജ്ജം ഉപ്പജ്ജതി.

“പമുദിതസ്സ, ഭിക്ഖവേ, ന ചേതനായ കരണീയം - ‘പീതി മേ ഉപ്പജ്ജതൂ’തി. ധമ്മതാ എസാ, ഭിക്ഖവേ, യം പമുദിതസ്സ പീതി ഉപ്പജ്ജതി.

“പീതിമനസ്സ, ഭിക്ഖവേ, ന ചേതനായ കരണീയം - ‘കായോ മേ പസ്സമ്ഭതൂ’തി. ധമ്മതാ എസാ, ഭിക്ഖവേ, യം പീതിമനസ്സ കായോ പസ്സമ്ഭതി.

“പസ്സദ്ധകായസ്സ , ഭിക്ഖവേ, ന ചേതനായ കരണീയം - ‘സുഖം വേദിയാമീ’തി. ധമ്മതാ എസാ, ഭിക്ഖവേ, യം പസ്സദ്ധകായോ സുഖം വേദിയതി.

“സുഖിനോ, ഭിക്ഖവേ, ന ചേതനായ കരണീയം - ‘ചിത്തം മേ സമാധിയതൂ’തി. ധമ്മതാ എസാ, ഭിക്ഖവേ, യം സുഖിനോ ചിത്തം സമാധിയതി.

“സമാഹിതസ്സ , ഭിക്ഖവേ, ന ചേതനായ കരണീയം - ‘യഥാഭൂതം ജാനാമി പസ്സാമീ’തി. ധമ്മതാ എസാ , ഭിക്ഖവേ, യം സമാഹിതോ യഥാഭൂതം ജാനാതി പസ്സതി.

“യഥാഭൂതം, ഭിക്ഖവേ, ജാനതോ പസ്സതോ ന ചേതനായ കരണീയം - ‘നിബ്ബിന്ദാമീ’തി. ധമ്മതാ എസാ, ഭിക്ഖവേ, യം യഥാഭൂതം ജാനം പസ്സം നിബ്ബിന്ദതി.

“നിബ്ബിന്നസ്സ, ഭിക്ഖവേ, ന ചേതനായ കരണീയം - ‘വിരജ്ജാമീ’തി. ധമ്മതാ എസാ, ഭിക്ഖവേ, യം നിബ്ബിന്നോ വിരജ്ജതി.

“വിരത്തസ്സ, ഭിക്ഖവേ, ന ചേതനായ കരണീയം - ‘വിമുത്തിഞാണദസ്സനം സച്ഛികരോമീ’തി. ധമ്മതാ എസാ, ഭിക്ഖവേ, യം വിരത്തോ

വിമുത്തിഞാണദസ്സനം സച്ഛികരോതി.

“ഇതി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, വിരാഗോ വിമുത്തിഞാണദസ്സനത്ഥോ വിമുത്തിഞാണദസ്സനാനിസംസോ, നിബ്ബിദാ വിരാഗത്ഥാ വിരാഗാനിസംസാ, യഥാഭൂതഞാണദസ്സനം നിബ്ബിദത്ഥം നിബ്ബിദാനിസംസം, സമാധി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനത്ഥോ യഥാഭൂതഞാണദസ്സനാനിസംസോ, സുഖം സമാധത്ഥം സമാധാനിസംസം, പസ്സദ്ധി സുഖത്ഥാ സുഖാനിസംസാ, പീതി പസ്സദ്ധത്ഥാ പസ്സദ്ധാനിസംസാ, പാമോജ്ജം പീതത്ഥം പീതാനിസംസം, അവിപ്പടിസാരോ പാമോജ്ജത്ഥോ പാമോജ്ജാനിസംസോ, കുസലാനി സീലാനി അവിപ്പടിസാരത്ഥാനി അവിപ്പടിസാരാനിസംസാനി. ഇതി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ ധമ്മേ അഭിസന്ദേന്തി, ധമ്മാ ധമ്മേ പരിപൂരേന്തി അപാരാ പാരം ഗമനായാ”തി. ദുതിയം.

൩. പഠമഉപനിസാസുത്തം

൩. [അം॰ നി॰ ൫.൨൪; ൧൦.൩] “ദുസ്സീലസ്സ, ഭിക്ഖവേ, സീലവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസോ ഹോതി അവിപ്പടിസാരോ. അവിപ്പടിസാരേ അസതി അവിപ്പടിസാരവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസം ഹോതി പാമോജ്ജം. പാമോജ്ജേ അസതി പാമോജ്ജവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസാ ഹോതി പീതി. പീതിയാ അസതി പീതിവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസാ ഹോതി പസ്സദ്ധി. പസ്സദ്ധിയാ അസതി പസ്സദ്ധിവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസം ഹോതി സുഖം. സുഖേ അസതി സുഖവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസോ ഹോതി സമ്മാസമാധി. സമ്മാസമാധിമ്ഹി അസതി സമ്മാസമാധിവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസം ഹോതി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനം. യഥാഭൂതഞാണദസ്സനേ അസതി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസാ ഹോതി നിബ്ബിദാ. നിബ്ബിദായ അസതി നിബ്ബിദാവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസോ ഹോതി വിരാഗോ. വിരാഗേ അസതി വിരാഗവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസം ഹോതി വിമുത്തിഞാണദസ്സനം.

“സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, രുക്ഖോ സാഖാപലാസവിപന്നോ. തസ്സ പപടികാപി ന പാരിപൂരിം ഗച്ഛതി, തചോപി... ഫേഗ്ഗുപി... സാരോപി ന പാരിപൂരിം ഗച്ഛതി. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദുസ്സീലസ്സ സീലവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസോ ഹോതി അവിപ്പടിസാരോ, അവിപ്പടിസാരേ അസതി അവിപ്പടിസാരവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസം ഹോതി പാമോജ്ജം...പേ॰... വിമുത്തിഞാണദസ്സനം.

“സീലവതോ, ഭിക്ഖവേ, സീലസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നോ ഹോതി അവിപ്പടിസാരോ, അവിപ്പടിസാരേ സതി അവിപ്പടിസാരസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നം ഹോതി പാമോജ്ജം, പാമോജ്ജേ സതി പാമോജ്ജസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നാ ഹോതി പീതി, പീതിയാ സതി പീതിസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നാ ഹോതി പസ്സദ്ധി, പസ്സദ്ധിയാ സതി പസ്സദ്ധിസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നം ഹോതി സുഖം, സുഖേ സതി സുഖസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നോ ഹോതി സമ്മാസമാധി, സമ്മാസമാധിമ്ഹി സതി സമ്മാസമാധിസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നം ഹോതി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനം, യഥാഭൂതഞാണദസ്സനേ സതി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നാ ഹോതി നിബ്ബിദാ, നിബ്ബിദായ സതി നിബ്ബിദാസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നോ

ഹോതി വിരാഗോ, വിരാഗേ സതി വിരാഗസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നം ഹോതി വിമുത്തിഞാണദസ്സനം.

“സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, രുക്ഖോ സാഖാപലാസസമ്പന്നോ. തസ്സ പപടികാപി പാരിപൂരിം ഗച്ഛതി, തചോപി... ഫേഗ്ഗുപി... സാരോപി പാരിപൂരിം ഗച്ഛതി. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സീലവതോ സീലസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നോ ഹോതി അവിപ്പടിസാരോ, അവിപ്പടിസാരേ സതി അവിപ്പടിസാരസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നം ഹോതി...പേ॰... വിമുത്തിഞാണദസ്സന”ന്തി. തതിയം.

൪. ദുതിയഉപനിസാസുത്തം

൪. തത്ര ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - “ആവുസോ ഭിക്ഖവേ”തി [ഭിക്ഖവോതി (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰) ഏവം സബ്ബത്ഥ അം॰ നി॰ ൫.൪]. “ആവുസോ”തി ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ ആയസ്മതോ സാരിപുത്തസ്സ പച്ചസ്സോസും. ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ഏതദവോച -

“ദുസ്സീലസ്സ , ആവുസോ, സീലവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസോ ഹോതി അവിപ്പടിസാരോ, അവിപ്പടിസാരേ അസതി അവിപ്പടിസാരവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസം ഹോതി പാമോജ്ജം, പാമോജ്ജേ അസതി പാമോജ്ജവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസാ ഹോതി പീതി, പീതിയാ അസതി പീതിവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസാ ഹോതി പസ്സദ്ധി, പസ്സദ്ധിയാ അസതി പസ്സദ്ധിവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസം ഹോതി സുഖം, സുഖേ അസതി സുഖവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസോ ഹോതി സമ്മാസമാധി, സമ്മാസമാധിമ്ഹി അസതി സമ്മാസമാധിവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസം ഹോതി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനം, യഥാഭൂതഞാണദസ്സനേ അസതി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസാ ഹോതി നിബ്ബിദാ , നിബ്ബിദായ അസതി നിബ്ബിദാവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസോ ഹോതി വിരാഗോ, വിരാഗേ അസതി വിരാഗവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസം ഹോതി വിമുത്തിഞാണദസ്സനം.

“സേയ്യഥാപി, ആവുസോ, രുക്ഖോ സാഖാപലാസവിപന്നോ. തസ്സ പപടികാപി ന പാരിപൂരിം ഗച്ഛതി, തചോപി... ഫേഗ്ഗുപി... സാരോപി ന പാരിപൂരിം ഗച്ഛതി. ഏവമേവം ഖോ, ആവുസോ, ദുസ്സീലസ്സ സീലവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസോ ഹോതി അവിപ്പടിസാരോ, അവിപ്പടിസാരേ അസതി അവിപ്പടിസാരവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസം ഹോതി പാമോജ്ജം...പേ॰... വിമുത്തിഞാണദസ്സനം.

“സീലവതോ, ആവുസോ, സീലസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നോ ഹോതി അവിപ്പടിസാരോ, അവിപ്പടിസാരേ സതി അവിപ്പടിസാരസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നം ഹോതി പാമോജ്ജം, പാമോജ്ജേ സതി പാമോജ്ജസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നാ ഹോതി പീതി, പീതിയാ സതി പീതിസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നാ ഹോതി പസ്സദ്ധി, പസ്സദ്ധിയാ സതി പസ്സദ്ധിസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നം ഹോതി സുഖം, സുഖേ സതി സുഖസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നോ ഹോതി സമ്മാസമാധി, സമ്മാസമാധിമ്ഹി സതി സമ്മാസമാധിസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നം ഹോതി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനം, യഥാഭൂതഞാണദസ്സനേ സതി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നാ ഹോതി നിബ്ബിദാ, നിബ്ബിദായ സതി നിബ്ബിദാസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നോ

ഹോതി വിരാഗോ, വിരാഗേ സതി വിരാഗസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നം ഹോതി വിമുത്തിഞാണദസ്സനം.

‘‘സേയ്യഥാപി, ആവുസോ, രുക്ഖോ സാഖാപലാസസമ്പന്നോ. തസ്സ പപടികാപി പാരിപൂരിം ഗച്ഛതി, തചോപി… ഫേഗ്ഗുപി… സാരോപി പാരിപൂരിം ഗച്ഛതി. ഏവമേവം ഖോ, ആവുസോ, സീലവതോ സീലസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നോ ഹോതി അവിപ്പടിസാരോ, അവിപ്പടിസാരേ സതി അവിപ്പടിസാരസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നം ഹോതി പാമോജ്ജം…പേ॰… വിമുത്തിഞാണദസ്സന’’ന്തി. ചതുത്ഥം.

൫. തതിയഉപനിസാസുത്തം

൫. [അം॰ നി॰ ൧൦.൫] തത്ര ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി… പേ॰… ‘‘ദുസ്സീലസ്സ, ആവുസോ, സീലവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസോ ഹോതി അവിപ്പടിസാരോ, അവിപ്പടിസാരേ അസതി അവിപ്പടിസാരവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസം ഹോതി പാമോജ്ജം, പാമോജ്ജേ അസതി പാമോജ്ജവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസാ ഹോതി പീതി, പീതിയാ അസതി പീതിവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസാ ഹോതി പസ്സദ്ധി, പസ്സദ്ധിയാ അസതി പസ്സദ്ധിവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസം ഹോതി സുഖം, സുഖേ അസതി സുഖവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസോ ഹോതി സമ്മാസമാധി, സമ്മാസമാധിമ്ഹി അസതി സമ്മാസമാധിവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസം ഹോതി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനം, യഥാഭൂതഞാണദസ്സനേ അസതി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസാ ഹോതി നിബ്ബിദാ, നിബ്ബിദായ അസതി നിബ്ബിദാവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസോ ഹോതി വിരാഗോ, വിരാഗേ അസതി വിരാഗവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസം ഹോതി വിമുത്തിഞാണദസ്സനം.

‘‘സേയ്യഥാപി, ആവുസോ, രുക്ഖോ സാഖാപലാസവിപന്നോ. തസ്സ പപടികാപി ന പാരിപൂരിം ഗച്ഛതി, തചോപി… ഫേഗ്ഗുപി… സാരോപി ന പാരിപൂരിം ഗച്ഛതി. ഏവമേവം ഖോ, ആവുസോ, ദുസ്സീലസ്സ സീലവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസോ ഹോതി അവിപ്പടിസാരോ, അവിപ്പടിസാരേ അസതി അവിപ്പടിസാരവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസം ഹോതി പാമോജ്ജം…പേ॰… വിമുത്തിഞാണദസ്സനം.

‘‘സീലവതോ, ആവുസോ, സീലസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നോ ഹോതി അവിപ്പടിസാരോ, അവിപ്പടിസാരേ സതി അവിപ്പടിസാരസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നം ഹോതി പാമോജ്ജം, പാമോജ്ജേ സതി പാമോജ്ജസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നാ ഹോതി പീതി, പീതിയാ സതി പീതിസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നാ ഹോതി പസ്സദ്ധി, പസ്സദ്ധിയാ സതി പസ്സദ്ധിസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നം ഹോതി സുഖം, സുഖേ സതി സുഖസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നോ ഹോതി സമ്മാസമാധി, സമ്മാസമാധിമ്ഹി സതി സമ്മാസമാധിസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നം ഹോതി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനം, യഥാഭൂതഞാണദസ്സനേ സതി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നാ ഹോതി നിബ്ബിദാ, നിബ്ബിദായ സതി നിബ്ബിദാസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നോ ഹോതി വിരാഗോ, വിരാഗേ സതി വിരാഗസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നം ഹോതി വിമുത്തിഞാണദസ്സനം.

“സേയ്യഥാപി, ആവുസോ, രുക്ഖോ സാഖാപലാസസമ്പന്നോ. തസ്സ പപടികാപി പാരിപൂരിം ഗച്ഛതി , തചോപി... ഫേഗ്ഗുപി... സാരോപി പാരിപൂരിം ഗച്ഛതി. ഏവമേവം ഖോ, ആവുസോ, സീലവതോ സീലസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നോ ഹോതി അവിപ്പടിസാരോ, അവിപ്പടിസാരേ സതി അവിപ്പടിസാരസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നം ഹോതി പാമോജ്ജം...പേ॰... വിമുത്തിഞാണദസ്സന”ന്തി. പഞ്ചമം.

൬. ബ്യസനസുത്തം

൬. “യോ സോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അക്കോസകോ പരിഭാസകോ അരിയൂപവാദോ സബ്രഹ്മചാരീനം, ഠാനമേതം അവകാസോ യം സോ ഏകാദസന്നം ബ്യസനാനം അഞ്ഞതരം ബ്യസനം നിഗച്ഛേയ്യ.

കതമേസം ഏകാദസന്നം? അനധിഗതം നാധിഗച്ഛതി, അധിഗതാ പരിഹായതി, സദ്ധമ്മസ്സ ന വോദായന്തി, സദ്ധമ്മേസു വാ അധിമാനികോ ഹോതി, അനഭിരതോ വാ ബ്രഹ്മചരിയം ചരതി, അഞ്ഞതരം വാ സംകിലിട്ഠം ആപത്തിം ആപജ്ജതി, സിക്ഖം വാ പച്ചക്ഖായ ഹീനായാവത്തതി, ഗാള്ഹം വാ രോഗാതങ്കം ഫുസതി, ഉമ്മാദം വാ പാപുണാതി ചിത്തക്ഖേപം വാ, സമ്മൂള്ഹോ കാലം കരോതി, കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജതി - യോ സോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അക്കോസകോ പരിഭാസകോ അരിയൂപവാദോ സബ്രഹ്മചാരീനം, ഠാനമേതം അവകാസോ യം സോ ഇമേസം ഏകാദസന്നം ബ്യസനാനം അഞ്ഞതരം ബ്യസനം നിഗച്ഛേയ്യ. [( ) ഏത്ഥന്തരേ പാഠോ സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰ പോത്ഥകേസു ന ദിസ്സതി]

“യോ സോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അക്കോസകോ പരിഭാസകോ അരിയൂപവാദോ സബ്രഹ്മചാരീനം, അട്ഠാനമേതം അനവകാസോ യം സോ ഏകാദസന്നം ബ്യസനാനം അഞ്ഞതരം ബ്യസനം ന നിഗച്ഛേയ്യ.

കതമേസം ഏകാദസന്നം? അനധിഗതം നാധിഗച്ഛതി, അധിഗതാ പരിഹായതി, സദ്ധമ്മസ്സ ന വോദായന്തി, സദ്ധമ്മേസു വാ അധിമാനികോ ഹോതി, അനഭിരതോ വാ ബ്രഹ്മചരിയം ചരതി, അഞ്ഞതരം വാ സംകിലിട്ഠം ആപത്തിം ആപജ്ജതി, സിക്ഖം വാ പച്ചക്ഖായ ഹീനായാവത്തതി, ഗാള്ഹം വാ രോഗാതങ്കം ഫുസതി, ഉമ്മാദം വാ പാപുണാതി ചിത്തക്ഖേപം വാ, സമ്മൂള്ഹോ കാലം കരോതി, കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജതി - യോ സോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അക്കോസകോ പരിഭാസകോ അരിയൂപവാദോ സബ്രഹ്മചാരീനം, അട്ഠാനമേതം അനവകാസോ യം സോ ഇമേസം ഏകാദസന്നം ബ്യസനാനം അഞ്ഞതരം ബ്യസനം ന നിഗച്ഛേയ്യാ”തി. ഛട്ഠം.

൭. സഞ്ഞാസുത്തം

൭. അഥ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച -

“സിയാ നു ഖോ, ഭന്തേ, ഭിക്ഖുനോ തഥാരൂപോ സമാധിപടിലാഭോ യഥാ നേവ പഥവിയം പഥവിസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ആപസ്മിം ആപോസഞ്ഞീ അസ്സ, ന തേജസ്മിം തേജോസഞ്ഞീ അസ്സ, ന വായസ്മിം വായോസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ആകാസാനഞ്ചായതനേ ആകാസാനഞ്ചായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനേ വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനേ ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനേ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ഇധലോകേ ഇധലോകസഞ്ഞീ അസ്സ, ന പരലോകേ പരലോകസഞ്ഞീ അസ്സ, യമ്പിദം ദിട്ഠം സുതം മുതം വിഞ്ഞാതം പത്തം പരിയേസിതം അനുവിചരിതം മനസാ, തത്രാപി ന സഞ്ഞീ അസ്സ; സഞ്ഞീ ച പന അസ്സാതി?

“സിയാ, ആനന്ദ, ഭിക്ഖുനോ തഥാരൂപോ സമാധിപടിലാഭോ യഥാ നേവ പഥവിയം പഥവിസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ആപസ്മിം ആപോസഞ്ഞീ അസ്സ, ന തേജസ്മിം തേജോസഞ്ഞീ അസ്സ, ന വായസ്മിം വായോസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ആകാസാനഞ്ചായതനേ ആകാസാനഞ്ചായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനേ വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനേ ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനേ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ഇധലോകേ ഇധലോകസഞ്ഞീ അസ്സ , ന പരലോകേ പരലോകസഞ്ഞീ അസ്സ, യമ്പിദം ദിട്ഠം സുതം മുതം വിഞ്ഞാതം പത്തം പരിയേസിതം അനുവിചരിതം മനസാ, തത്രാപി ന സഞ്ഞീ അസ്സ; സഞ്ഞീ ച പന അസ്സാ”തി.

“യഥാ കഥം പന, ഭന്തേ, സിയാ ഭിക്ഖുനോ തഥാരൂപോ സമാധിപടിലാഭോ യഥാ നേവ പഥവിയം പഥവിസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ആപസ്മിം ആപോസഞ്ഞീ അസ്സ, ന തേജസ്മിം തേജോസഞ്ഞീ അസ്സ, ന വായസ്മിം വായോസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ആകാസാനഞ്ചായതനേ ആകാസാനഞ്ചായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനേ വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനേ ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനേ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ഇധലോകേ ഇധലോകസഞ്ഞീ അസ്സ, ന പരലോകേ പരലോകസഞ്ഞീ അസ്സ, യമ്പിദം ദിട്ഠം സുതം മുതം വിഞ്ഞാതം പത്തം പരിയേസിതം അനുവിചരിതം മനസാ, തത്രാപി ന സഞ്ഞീ അസ്സ, സഞ്ഞീ ച പന അസ്സാതി.

“ഇധാനന്ദ, ഭിക്ഖു ഏവംസഞ്ഞീ ഹോതി - ‘ഏതം സന്തം ഏതം പണീതം, യദിദം സബ്ബസങ്ഖാരസമഥോ സബ്ബൂപധിപടിനിസ്സഗ്ഗോ തണ്ഹാക്ഖയോ വിരാഗോ നിരോധോ നിബ്ബാന’ന്തി. ഏവം ഖോ, ആനന്ദ, സിയാ ഭിക്ഖുനോ തഥാരൂപോ സമാധിപടിലാഭോ യഥാ നേവ പഥവിയം പഥവിസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ആപസ്മിം ആപോസഞ്ഞീ അസ്സ, ന തേജസ്മിം തേജോസഞ്ഞീ അസ്സ, ന വായസ്മിം വായോസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ആകാസാനഞ്ചായതനേ ആകാസാനഞ്ചായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനേ വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനേ ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനേ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ഇധലോകേ ഇധലോകസഞ്ഞീ അസ്സ, ന പരലോകേ പരലോകസഞ്ഞീ അസ്സ, യമ്പിദം ദിട്ഠം സുതം മുതം വിഞ്ഞാതം പത്തം പരിയേസിതം അനുവിചരിതം മനസാ, തത്രാപി ന സഞ്ഞീ അസ്സ, സഞ്ഞീ ച പന അസ്സാ”തി.

അഥ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ ഭഗവതോ ഭാസിതം അഭിനന്ദിത്വാ അനുമോദിത്വാ ഉട്ഠായാസനാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ പദക്ഖിണം കത്വാ യേനായസ്മാ സാരിപുത്തോ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ആയസ്മതാ സാരിപുത്തേന സദ്ധിം സമ്മോദി. സമ്മോദനീയം കഥം സാരണീയം വീതിസാരേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ ആയസ്മന്തം സാരിപുത്തം ഏതദവോച -

''സിയാ നു ഖോ, ആവുസോ സാരിപുത്ത, ഭിക്ഖുനോ തഥാരൂപോ സമാധിപടിലാഭോ യഥാ നേവ പഥവിയം പഥവിസഞ്ഞീ അസ്സ...പേ॰... യമ്പിദം ദിട്ഠം സുതം മുതം വിഞ്ഞാതം പത്തം പരിയേസിതം അനുവിചരിതം മനസാ, തത്രാപി ന സഞ്ഞീ അസ്സ, സഞ്ഞീ പന അസ്സാതി. ''സിയാ, ആവുസോ ആനന്ദ, ഭിക്ഖുനോ തഥാരൂപോ സമാധിപടിലാഭോ യഥാ നേവ പഥവിയം പഥവിസഞ്ഞീ അസ്സ...പേ॰... യമ്പിദം ദിട്ഠം സുതം മുതം വിഞ്ഞാതം പത്തം പരിയേസിതം അനുവിചരിതം മനസാ, തത്രാപി ന സഞ്ഞീ അസ്സ, സഞ്ഞീ ച പന അസ്സാ''തി.

''യഥാ കഥം പനാവുസോ സാരിപുത്ത, സിയാ ഭിക്ഖുനോ തഥാരൂപോ സമാധിപടിലാഭോ യഥാ നേവ പഥവിയം പഥവിസഞ്ഞീ അസ്സ...പേ॰... യമ്പിദം ദിട്ഠം സുതം മുതം വിഞ്ഞാതം പത്തം പരിയേസിതം അനുവിചരിതം മനസാ, തത്രാപി ന സഞ്ഞീ അസ്സ , സഞ്ഞീ ച പന അസ്സാ''തി?

''ഇധ, ആവുസോ ആനന്ദ, ഭിക്ഖു ഏവംസഞ്ഞീ ഹോതി - 'ഏതം സന്തം ഏതം പണീതം, യദിദം സബ്ബസങ്ഖാരസമഥോ സബ്ബൂപധിപടിനിസ്സഗ്ഗോ തണ്ഹാക്ഖയോ വിരാഗോ നിരോധോ നിബ്ബാന'ന്തി. ഏവം ഖോ, ആവുസോ ആനന്ദ, സിയാ ഭിക്ഖുനോ തഥാരൂപോ സമാധിപടിലാഭോ യഥാ നേവ പഥവിയം പഥവിസഞ്ഞീ അസ്സ...പേ॰... യമ്പിദം ദിട്ഠം സുതം മുതം വിഞ്ഞാതം പത്തം പരിയേസിതം അനുവിചരിതം മനസാ, തത്രാപി ന സഞ്ഞീ അസ്സ, സഞ്ഞീ ച പന അസ്സാ''തി.

''അച്ഛരിയം, ആവുസോ, അബ്ഭുതം, ആവുസോ! യത്ര ഹി നാമ സത്ഥു ചേവ സാവകസ്സ ച അത്ഥേന അത്ഥോ ബ്യഞ്ജനേന ബ്യഞ്ജനം സംസന്ദിസ്സതി സമേസ്സതി ന വിഗ്ഗയ്ഹിസ്സതി, യദിദം അഗ്ഗപദസ്മിം! ഇദാനാഹം, ആവുസോ, ഭഗവന്തം ഉപസങ്കമിത്വാ ഏതമത്ഥം അപുച്ഛിം. ഭഗവാപി മേ ഏതേഹി അക്ഖരേഹി ഏതേഹി പദേഹി ഏതേഹി ബ്യഞ്ജനേഹി ഏതമത്ഥം ബ്യാകാസി, സേയ്യഥാപി ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ. അച്ഛരിയം, ആവുസോ, അബ്ഭുതം, ആവുസോ, യത്ര ഹി നാമ സത്ഥു ചേവ സാവകസ്സ ച അത്ഥേന അത്ഥോ ബ്യഞ്ജനേന ബ്യഞ്ജനം സംസന്ദിസ്സതി സമേസ്സതി ന വിഗ്ഗയ്ഹിസ്സതി, യദിദം അഗ്ഗപദസ്മി''ന്തി! സത്തമം.

൮. മനസികാരസുത്തം

൮. അഥ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച -

“സിയാ നു ഖോ, ഭന്തേ, ഭിക്ഖുനോ തഥാരൂപോ സമാധിപടിലാഭോ യഥാ ന ചക്ഖും മനസി കരേയ്യ, ന രൂപം മനസി കരേയ്യ, ന സോതം മനസി കരേയ്യ, ന സദ്ദം മനസി കരേയ്യ, ന ഘാനം മനസി കരേയ്യ, ന ഗന്ധം മനസി കരേയ്യ, ന ജിവ്ഹം മനസി കരേയ്യ, ന രസം മനസി കരേയ്യ, ന കായം മനസി കരേയ്യ, ന ഫോട്ഠബ്ബം മനസി കരേയ്യ, ന പഥവിം മനസി കരേയ്യ, ന ആപം മനസി കരേയ്യ, ന തേജം മനസി കരേയ്യ, ന വായം മനസി കരേയ്യ, ന ആകാസാനഞ്ചായതനം മനസി കരേയ്യ, ന വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനം മനസി കരേയ്യ, ന ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനം മനസി കരേയ്യ, ന നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനം മനസി കരേയ്യ, ന ഇധലോകം മനസി കരേയ്യ, ന പരലോകം മനസി കരേയ്യ, യമ്പിദം ദിട്ഠം സുതം മുതം വിഞ്ഞാതം പത്തം പരിയേസിതം അനുവിചരിതം മനസാ, തമ്പി ന മനസി കരേയ്യ; മനസി ച പന കരേയ്യാ”തി?

“സിയാ, ആനന്ദ, ഭിക്ഖുനോ തഥാരൂപോ സമാധിപടിലാഭോ യഥാ ന ചക്ഖും മനസി കരേയ്യ, ന രൂപം മനസി കരേയ്യ, ന സോതം മനസി കരേയ്യ, ന സദ്ദം മനസി കരേയ്യ, ന ഘാനം മനസി കരേയ്യ, ന ഗന്ധം മനസി കരേയ്യ, ന ജിവ്ഹം മനസി കരേയ്യ, ന രസം മനസി കരേയ്യ, ന കായം മനസി കരേയ്യ, ന ഫോട്ഠബ്ബം മനസി കരേയ്യ, ന പഥവിം മനസി കരേയ്യ, ന ആപം മനസി കരേയ്യ, ന തേജം മനസി കരേയ്യ, ന വായം മനസി കരേയ്യ, ന ആകാസാനഞ്ചായതനം മനസി കരേയ്യ, ന വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനം മനസി കരേയ്യ, ന ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനം മനസി കരേയ്യ, ന നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനം മനസി കരേയ്യ, ന ഇധലോകം മനസി കരേയ്യ, ന പരലോകം മനസി കരേയ്യ, യമ്പിദം ദിട്ഠം സുതം മുതം വിഞ്ഞാതം പത്തം പരിയേസിതം അനുവിചരിതം മനസാ, തമ്പി ന മനസി കരേയ്യ; മനസി ച പന കരേയ്യാ”തി.

“യഥാ കഥം പന, ഭന്തേ, സിയാ ഭിക്ഖുനോ തഥാരൂപോ സമാധിപടിലാഭോ യഥാ ന ചക്ഖും മനസി കരേയ്യ, ന രൂപം മനസി കരേയ്യ... യമ്പിദം ദിട്ഠം സുതം മുതം വിഞ്ഞാതം പത്തം പരിയേസിതം അനുവിചരിതം മനസാ, തമ്പി ന മനസി കരേയ്യ; മനസി ച പന കരേയ്യാ”തി?

“ഇധാനന്ദ, ഭിക്ഖു ഏവം മനസി കരോതി - ‘ഏതം സന്തം ഏതം പണീതം, യദിദം സബ്ബസങ്ഖാരസമഥോ സബ്ബൂപധിപടിനിസ്സഗ്ഗോ തണ്ഹാക്ഖയോ വിരാഗോ നിരോധോ നിബ്ബാന’ന്തി. ഏവം ഖോ, ആനന്ദ, സിയാ ഭിക്ഖുനോ തഥാരൂപോ സമാധിപടിലാഭോ യഥാ ന ചക്ഖും മനസി കരേയ്യ, ന രൂപം മനസി കരേയ്യ...പേ॰... യമ്പിദം ദിട്ഠം സുതം മുതം വിഞ്ഞാതം പത്തം പരിയേസിതം അനുവിചരിതം മനസാ, തമ്പി ന മനസി കരേയ്യ; മനസി ച പന കരേയ്യാ”തി. അട്ഠമം.

൯. സദ്ധസുത്തം

൯. ഏകം സമയം ഭഗവാ നാതികേ വിഹരതി ഗിഞ്ജകാവസഥേ . അഥ ഖോ ആയസ്മാ സദ്ധോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നം ഖോ ആയസ്മന്തം സദ്ധം ഭഗവാ ഏതദവോച -

“ആജാനീയഝായിതം ഖോ, സദ്ധ, ഝായ; മാ ഖളുങ്കഝായിതം [ആജാനീയജ്ഝായിതം ഖോ സദ്ധ ഝായഥ, മാ ഖളുങ്കജ്ഝായിതം (സീ॰ പീ॰)].

കഥഞ്ച, വളുങ്കഝായിതം ഹോതി? അസ്സവളുങ്കോ ഹി , സദ്ധ, ദോണിയാ ബദ്ധോ [ബന്ധോ (സ്യാ॰ ക॰)] ‘യവസം യവസ’ന്തി ഝായതി. തം കിസ്സ ഹേതു? ന ഹി, സദ്ധ, അസ്സവളുങ്കസ്സ ദോണിയാ ബദ്ധസ്സ ഏവം ഹോതി - ‘കിം നു ഖോ മം അജ്ജ അസ്സദമ്മസാരഥി കാരണം കാരേസ്സതി, കിമസ്സാഹം [കമ്മസ്സാഹം (ക॰)] പടികരോമീ’തി. സോ ദോണിയാ ബദ്ധോ ‘യവസം യവസ’ന്തി ഝായതി. ഏവമേവം ഖോ, സദ്ധ, ഇധേകച്ചോ പുരിസവളുങ്കോ അരഞ്ഞഗതോപി രുക്ഖമൂലഗതോപി സുഞ്ഞാഗാരഗതോപി കാമരാഗപരിയുട്ഠിതേന ചേതസാ വിഹരതി കാമരാഗപരേതേന ഉപ്പന്നസ്സ ച കാമരാഗസ്സ നിസ്സരണം യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി. സോ കാമരാഗംയേവ അന്തരം കത്വാ ഝായതി പജ്ഝായതി നിജ്ഝായതി അവജ്ഝായതി, ബ്യാപാദപരിയുട്ഠിതേന ചേതസാ വിഹരതി... ഥിനമിദ്ധപരിയുട്ഠിതേന ചേതസാ വിഹരതി... ഉദ്ധച്ചകുക്കുച്ചപരിയുട്ഠിതേന ചേതസാ വിഹരതി... വിചികിച്ഛാപരിയുട്ഠിതേന ചേതസാ വിഹരതി വിചികിച്ഛാപരേതേന, ഉപ്പന്നായ ച വിചികിച്ഛായ നിസ്സരണം യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി. സോ വിചികിച്ഛംയേവ അന്തരം കത്വാ ഝായതി പജ്ഝായതി നിജ്ഝായതി അവജ്ഝായതി. സോ പഥവിമ്പി നിസ്സായ ഝായതി, ആപമ്പി നിസ്സായ ഝായതി, തേജമ്പി നിസ്സായ ഝായതി, വായമ്പി നിസ്സായ ഝായതി, ആകാസാനഞ്ചായതനമ്പി നിസ്സായ ഝായതി, വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനമ്പി നിസ്സായ ഝായതി, ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനമ്പി നിസ്സായ ഝായതി, നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനമ്പി നിസ്സായ ഝായതി, ഇധലോകമ്പി നിസ്സായ ഝായതി, പരലോകമ്പി നിസ്സായ ഝായതി, യമ്പിദം ദിട്ഠം സുതം മുതം വിഞ്ഞാതം പത്തം പരിയേസിതം അനുവിചരിതം മനസാ, തമ്പി നിസ്സായ ഝായതി. ഏവം ഖോ, സദ്ധ, പുരിസവളുങ്കഝായിതം ഹോതി.

“കഥഞ്ച , സദ്ധ , ആജാനീയഝായിതം ഹോതി? ഭദ്രോ ഹി, സദ്ധ, അസ്സാജാനീയോ ദോണിയാ ബദ്ധോ ന ‘യവസം യവസ’ന്തി ഝായതി. തം കിസ്സ ഹേതു? ഭദ്രസ്സ ഹി, സദ്ധ, അസ്സാജാനീയസ്സ ദോണിയാ ബദ്ധസ്സ ഏവം ഹോതി - ‘കിം നു ഖോ മം അജ്ജ അസ്സദമ്മസാരഥി കാരണം കാരേസ്സതി, കിമസ്സാഹം പടികരോമീ’തി. സോ ദോണിയാ ബദ്ധോ ന ‘യവസം യവസ’ന്തി ഝായതി. ഭദ്രോ ഹി, സദ്ധ, അസ്സാജാനീയോ യഥാ ഇണം യഥാ ബന്ധം യഥാ ജാനിം യഥാ കലിം ഏവം പതോദസ്സ അജ്ഝോഹരണം സമനുപസ്സതി. ഏവമേവം ഖോ, സദ്ധ, ഭദ്രോ പുരിസാജാനീയോ അരഞ്ഞഗതോപി രുക്ഖമൂലഗതോപി സുഞ്ഞാഗാരഗതോപി ന കാമരാഗപരിയുട്ഠിതേന ചേതസാ വിഹരതി ന കാമരാഗപരേതേന, ഉപ്പന്നസ്സ ച കാമരാഗസ്സ നിസ്സരണം യഥാഭൂതം പജാനാതി, ന ബ്യാപാദപരിയുട്ഠിതേന ചേതസാ വിഹരതി... ന ഥിനമിദ്ധപരിയുട്ഠിതേന ചേതസാ വിഹരതി... ന ഉദ്ധച്ചകുക്കുച്ചപരിയുട്ഠിതേന ചേതസാ വിഹരതി... ന വിചികിച്ഛാപരിയുട്ഠിതേന ചേതസാ വിഹരതി ന വിചികിച്ഛാപരേതേന, ഉപ്പന്നായ ച വിചികിച്ഛായ നിസ്സരണം യഥാഭൂതം പജാനാതി. സോ നേവ പഥവിം നിസ്സായ ഝായതി, ന ആപം നിസ്സായ ഝായതി, ന തേജം നിസ്സായ ഝായതി, ന വായം നിസ്സായ ഝായതി, ന ആകാസാനഞ്ചായതനം നിസ്സായ ഝായതി, ന വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനം നിസ്സായ ഝായതി, ന ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനം നിസ്സായ ഝായതി, ന നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനം നിസ്സായ ഝായതി, ന ഇധലോകം നിസ്സായ ഝായതി, ന പരലോകം നിസ്സായ ഝായതി, യമ്പിദം ദിട്ഠം സുതം മുതം വിഞ്ഞാതം പത്തം പരിയേസിതം അനുവിചരിതം മനസാ, തമ്പി നിസ്സായ ന ഝായതി; ഝായതി ച പന. ഏവം ഝായിഞ്ച പന, സദ്ധ,

ഭദ്രം പുരിസാജാനീയം സഇന്ദാ ദേവാ സബ്രഹ്മകാ സപജാപതികാ ആരകാവ നമസ്സന്തി -

> “നമോ തേ പുരിസാജഞ്ഞ, നമോ തേ പുരിസുത്തമ;
> യസ്സ തേ നാഭിജാനാമ, യമ്പി നിസ്സായ ഝായസീ”തി.

ഏവം വുത്തേ ആയസ്മാ സന്ധോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - “കഥം ഝായീ പന, ഭന്തേ, ഭദ്രോ പുരിസാജാനീയോ [പുരിസാജാനീയോ ഝായതി, സോ (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰), പുരിസാജാനീയോ, സോ (ക॰)] നേവ പഥവിം നിസ്സായ ഝായതി, ന ആപം നിസ്സായ ഝായതി, ന തേജം നിസ്സായ ഝായതി, ന വായം നിസ്സായ ഝായതി, ന ആകാസാനഞ്ചായതനം നിസ്സായ ഝായതി, ന വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനം നിസ്സായ ഝായതി, ന ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനം നിസ്സായ ഝായതി, ന നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനം നിസ്സായ ഝായതി, ന ഇധലോകം നിസ്സായ ഝായതി , ന പരലോകം നിസ്സായ ഝായതി, യമ്പിദം ദിട്ഠം സുതം മുതം വിഞ്ഞാതം പത്തം പരിയേസിതം അനുവിചരിതം മനസാ, തമ്പി നിസ്സായ ന ഝായതി; ഝായതി ച പന? കഥം ഝായിഞ്ച പന, ഭന്തേ, ഭദ്രം പുരിസാജാനീയം സഇന്ദാ ദേവാ സബ്രഹ്മകാ സപജാപതികാ ആരകാവ നമസ്സന്തി -

> “നമോ തേ പുരിസാജഞ്ഞ, നമോ തേ പുരിസുത്തമ;
> യസ്സ തേ നാഭിജാനാമ, യമ്പി നിസ്സായ ഝായസീ”തി.

“ഇധ, സന്ധ, ഭദ്രസ്സ പുരിസാജാനീയസ്സ പഥവിയം പഥവിസഞ്ഞാ വിഭൂതാ ഹോതി, ആപസ്മിം ആപോസഞ്ഞാ വിഭൂതാ ഹോതി, തേജസ്മിം തേജോസഞ്ഞാ വിഭൂതാ ഹോതി, വായസ്മിം വായോസഞ്ഞാ വിഭൂതാ ഹോതി, ആകാസാനഞ്ചായതനേ ആകാസാനഞ്ചായതനസഞ്ഞാ വിഭൂതാ ഹോതി, വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനേ വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനസഞ്ഞാ വിഭൂതാ ഹോതി, ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനേ ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനസഞ്ഞാ വിഭൂതാ ഹോതി, നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനേ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനസഞ്ഞാ വിഭൂതാ ഹോതി, ഇധലോകേ ഇധലോകസഞ്ഞാ വിഭൂതാ ഹോതി, പരലോകേ പരലോകസഞ്ഞാ വിഭൂതാ ഹോതി, യമ്പിദം ദിട്ഠം സുതം മുതം വിഞ്ഞാതം പത്തം പരിയേസിതം അനുവിചരിതം മനസാ, തത്രാപി സഞ്ഞാ വിഭൂതാ ഹോതി. ഏവം ഝായീ ഖോ, സന്ധ, ഭദ്രോ പുരിസാജാനീയോ നേവ പഥവിം നിസ്സായ ഝായതി...പേ॰... യമ്പിദം ദിട്ഠം സുതം മുതം വിഞ്ഞാതം പത്തം പരിയേസിതം അനുവിചരിതം മനസാ, തമ്പി നിസ്സായ ന ഝായതി; ഝായതി ച പന. ഏവം ഝായിഞ്ച പന, സന്ധ, ഭദ്രം പുരിസാജാനീയം സഇന്ദാ ദേവാ സബ്രഹ്മകാ സപജാപതികാ ആരകാവ നമസ്സന്തി -

> “നമോ തേ പുരിസാജഞ്ഞ, നമോ തേ പുരിസുത്തമ;
> യസ്സ തേ നാഭിജാനാമ, യമ്പി നിസ്സായ ഝായസീ”തി. നവമം;

൧൦. മോരനിവാപസുത്തം

൧൦. ഏകം സമയം ഭഗവാ രാജഗഹേ വിഹരതി മോരനിവാപേ പരിബ്ബാജകാരാമേ. തത്ര ഖോ ഭഗവാ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - “ഭിക്ഖവോ”തി. “ഭദന്തേ”തി തേ ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസും. ഭഗവാ ഏതദവോച -

“തീഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അച്ചന്തനിട്ഠോ ഹോതി അച്ചന്തയോഗക്ഖേമീ അച്ചന്തബ്രഹ്മചാരീ അച്ചന്തപരിയോസാനോ സേട്ഠോ ദേവമനുസ്സാനം. കതമേഹി തീഹി? അസേഖേന സീലക്ഖന്ധേന, അസേഖേന സമാധിക്ഖന്ധേന , അസേഖേന പഞ്ഞാക്ഖന്ധേന - ഇമേഹി, ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തീഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അച്ചന്തനിട്ഠോ ഹോതി അച്ചന്തയോഗക്ഖേമീ അച്ചന്തബ്രഹ്മചാരീ അച്ചന്തപരിയോസാനോ സേട്ഠോ ദേവമനുസ്സാനം.

“അപരേഹിപി, ഭിക്ഖവേ, തീഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അച്ചന്തനിട്ഠോ ഹോതി അച്ചന്തയോഗക്ഖേമീ അച്ചന്തബ്രഹ്മചാരീ അച്ചന്തപരിയോസാനോ സേട്ഠോ ദേവമനുസ്സാനം. കതമേഹി തീഹി ? ഇദ്ധിപാടിഹാരിയേന, ആദേസനാപാടിഹാരിയേന, അനുസാസനീപാടിഹാരിയേന - ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തീഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അച്ചന്തനിട്ഠോ ഹോതി, അച്ചന്തയോഗക്ഖേമീ അച്ചന്തബ്രഹ്മചാരീ അച്ചന്തപരിയോസാനോ സേട്ഠോ ദേവമനുസ്സാനം.

“അപരേഹിപി, ഭിക്ഖവേ, തീഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അച്ചന്തനിട്ഠോ ഹോതി അച്ചന്തയോഗക്ഖേമീ അച്ചന്തബ്രഹ്മചാരീ അച്ചന്തപരിയോസാനോ സേട്ഠോ ദേവമനുസ്സാനം. കതമേഹി തീഹി? സമ്മാദിട്ഠിയാ, സമ്മാഞാണേന, സമ്മാവിമുത്തിയാ - ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തീഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അച്ചന്തനിട്ഠോ ഹോതി അച്ചന്തയോഗക്ഖേമീ അച്ചന്തബ്രഹ്മചാരീ അച്ചന്തപരിയോസാനോ സേട്ഠോ ദേവമനുസ്സാനം.

“ദ്വീഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അച്ചന്തനിട്ഠോ ഹോതി അച്ചന്തയോഗക്ഖേമീ അച്ചന്തബ്രഹ്മചാരീ അച്ചന്തപരിയോസാനോ സേട്ഠോ ദേവമനുസ്സാനം. കതമേഹി ദ്വീഹി? വിജ്ജായ, ചരണേന - ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദ്വീഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അച്ചന്തനിട്ഠോ ഹോതി അച്ചന്തയോഗക്ഖേമീ അച്ചന്തബ്രഹ്മചാരീ അച്ചന്തപരിയോസാനോ സേട്ഠോ ദേവമനുസ്സാനം. ബ്രഹ്മുനാ പേസാ, ഭിക്ഖവേ, സനങ്കുമാരേന ഗാഥാ ഭാസിതാ -

> “ഖത്തിയോ സേട്ഠോ ജനേതസ്മിം, യേ ഗോത്തപടിസാരിനോ;
> വിജ്ജാചരണസമ്പന്നോ, സോ സേട്ഠോ ദേവമാനുസേ”തി [ദീ॰ നി॰ ൧.൨൭൭; സം॰ നി॰ ൧.൧൮൨; ൨.൨൪൫].

“സാ ഖോ പനേസാ, ഭിക്ഖവേ, സനങ്കുമാരേന ഗാഥാ ഭാസിതാ സുഭാസിതാ, നോ ദുബ്ഭാസിതാ; അത്ഥസംഹിതാ , നോ അനത്ഥസംഹിതാ; അനുമതാ മയാ. അഹമ്പി, ഭിക്ഖവേ, ഏവം വദാമി -

> “ഖത്തിയോ സേട്ഠോ ജനേതസ്മിം, യേ ഗോത്തപടിസാരിനോ;
> വിജ്ജാചരണസമ്പന്നോ, സോ സേട്ഠോ ദേവമാനുസേ”തി. ദസമം;

നിസ്സയവഗ്ഗോ [നിസ്സായവഗ്ഗോ (സ്യാ॰ കം॰)] പഠമോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

കിമത്ഥിയാ ചേതനാ തയോ, ഉപനിസാ ബ്യസനേന ച;
ദ്വേ സഞ്ഞാ മനസികാരോ, സദ്ധോ മോരനിവാപകന്തി.

൨. അനുസ്സതിവഗ്ഗോ

൧. പഠമമഹാനാമസുത്തം

൧൧. ഏകം സമയം ഭഗവാ സക്കേസു വിഹരതി കപിലവത്ഥുസ്മിം നിഗ്രോധാരാമേ. തേന ഖോ പന സമയേന സമ്ബഹുലാ ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ ചീവരകമ്മം കരോന്തി - ''നിട്ഠിതചീവരോ ഭഗവാ തേമാസച്ചയേന ചാരികം പക്കമിസ്സതീ''തി. അസ്സോസി ഖോ മഹാനാമോ സക്കോ - ''സമ്ബഹുലാ കിര ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ ചീവരകമ്മം കരോന്തി - 'നിട്ഠിതചീവരോ ഭഗവാ തേമാസച്ചയേന ചാരികം പക്കമിസ്സതീ'''തി.

അഥ ഖോ മഹാനാമോ സക്കോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ മഹാനാമോ സക്കോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - ''സുതം മേതം, ഭന്തേ - 'സമ്ബഹുലാ കിര ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ ചീവരകമ്മം കരോന്തി - നിട്ഠിതചീവരോ ഭഗവാ തേമാസച്ചയേന ചാരികം പക്കമിസ്സതീ'തി. തേസം നോ, ഭന്തേ, നാനാവിഹാരേഹി വിഹരതം കേനസ്സ [കേന (സ്യാ॰ കം॰)] വിഹാരേന വിഹാതബ്ബ''ന്തി?

''സാധു സാധു, മഹാനാമ! ഏതം ഖോ, മഹാനാമ, തുമ്ഹാകം പതിരൂപം കുലപുത്താനം, യം തുമ്ഹേ തഥാഗതം ഉപസങ്കമിത്വാ പുച്ഛേയ്യാഥ - 'തേസം നോ, ഭന്തേ, നാനാവിഹാരേഹി വിഹരതം കേനസ്സ വിഹാരേന വിഹാതബ്ബ'''ന്തി? സദ്ധോ ഖോ, മഹാനാമ, ആരാധകോ ഹോതി, നോ അസ്സദ്ധോ; ആരദ്ധവീരിയോ ആരാധകോ ഹോതി, നോ കുസീതോ; ഉപട്ഠിതസ്സതി ആരാധകോ ഹോതി , നോ മുട്ഠസ്സതി; സമാഹിതോ ആരാധകോ ഹോതി, നോ അസമാഹിതോ; പഞ്ഞവാ ആരാധകോ ഹോതി, നോ ദുപ്പഞ്ഞോ. ഇമേസു ഖോ ത്വം, മഹാനാമ, പഞ്ചസു ധമ്മേസു പതിട്ഠായ ഛ ധമ്മേ ഉത്തരി [ഉത്തരിം (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] ഭാവേയ്യാസി. [അം॰ നി॰ ൬.൧൦] ''ഇധ ത്വം, മഹാനാമ, തഥാഗതം അനുസ്സരേയ്യാസി - 'ഇതിപി സോ ഭഗവാ അരഹം സമ്മാസമ്ബുദ്ധോ വിജ്ജാചരണസമ്പന്നോ സുഗതോ ലോകവിദൂ അനുത്തരോ പുരിസദമ്മസാരഥി സത്ഥാ ദേവമനുസ്സാനം ബുദ്ധോ ഭഗവാ'തി. യസ്മിം, മഹാനാമ, സമയേ അരിയസാവകോ തഥാഗതം അനുസ്സരതി, നേവസ്സ തസ്മിം സമയേ രാഗപരിയുട്ഠിതം ചിത്തം ഹോതി, ന ദോസപരിയുട്ഠിതം ചിത്തം ഹോതി, ന മോഹപരിയുട്ഠിതം ചിത്തം ഹോതി; ഉജുഗതമേവസ്സ തസ്മിം സമയേ ചിത്തം ഹോതി തഥാഗതം ആരബ്ഭ. ഉജുഗതചിത്തോ ഖോ പന, മഹാനാമ, അരിയസാവകോ ലഭതി അത്ഥവേദം, ലഭതി ധമ്മവേദം, ലഭതി ധമ്മൂപസംഹിതം പാമോജ്ജം. പമുദിതസ്സ പീതി ജായതി, പീതിമനസ്സ കായോ പസ്സമ്ഭതി, പസ്സദ്ധകായോ സുഖം വേദിയതി, സുഖിനോ ചിത്തം സമാധിയതി. അയം വുച്ചതി, മഹാനാമ, അരിയസാവകോ വിസമഗതായ പജായ സമപ്പത്തോ വിഹരതി, സബ്യാപജ്ജായ പജായ അബ്യാപജ്ജോ വിഹരതി, ധമ്മസോതസമാപന്നോ ബുദ്ധാനുസ്സതിം ഭാവേതി.

''പുന ചപരം ത്വം, മഹാനാമ, ധമ്മം അനുസ്സരേയ്യാസി - 'സ്വാക്ഖാതോ ഭഗവതാ ധമ്മോ സന്ദിട്ഠികോ അകാലികോ ഏഹിപസ്സികോ ഓപനേയ്യികോ [ഓപനയികോ (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] പച്ചത്തം വേദിതബ്ബോ വിഞ്ഞൂഹീ'തി.

യസ്മിം, മഹാനാമ, സമയേ അരിയസാവകോ ധമ്മം അനുസ്സരതി, നേവസ്സ തസ്മിം സമയേ രാഗപരിയുട്ഠിതം ചിത്തം ഹോതി, ന ദോസപരിയുട്ഠിതം ചിത്തം ഹോതി, ന മോഹപരിയുട്ഠിതം ചിത്തം ഹോതി; ഉജുഗതമേവസ്സ തസ്മിം സമയേ ചിത്തം ഹോതി ധമ്മം ആരബ്ഭ. ഉജുഗതചിത്തോ ഖോ പന, മഹാനാമ, അരിയസാവകോ ലഭതി അത്ഥവേദം, ലഭതി ധമ്മവേദം, ലഭതി ധമ്മൂപസംഹിതം പാമോജ്ജം. പമുദിതസ്സ പീതി ജായതി, പീതിമനസ്സ കായോ പസ്സമ്ഭതി, പസ്സദ്ധകായോ സുഖം വേദിയതി, സുഖിനോ ചിത്തം സമാധിയതി. അയം വുച്ചതി, മഹാനാമ, അരിയസാവകോ വിസമഗതായ പജായ സമപ്പത്തോ വിഹരതി, സബ്യാപജ്ജായ പജായ അബ്യാപജ്ജോ വിഹരതി, ധമ്മസോതസമാപന്നോ ധമ്മാനുസ്സതിം ഭാവേതി.

“പുന ചപരം ത്വം, മഹാനാമ, സങ്ഘം അനുസ്സരേയ്യാസി - ‘സുപ്പടിപന്നോ ഭഗവതോ സാവകസങ്ഘോ, ഉജുപ്പടിപന്നോ ഭഗവതോ സാവകസങ്ഘോ, ഞായപ്പടിപന്നോ ഭഗവതോ സാവകസങ്ഘോ, സാമീചിപ്പടിപന്നോ ഭഗവതോ സാവകസങ്ഘോ, യദിദം ചത്താരി പുരിസയുഗാനി അട്ഠ പുരിസപുഗ്ഗലാ, ഏസ ഭഗവതോ സാവകസങ്ഘോ ആഹുനേയ്യോ പാഹുനേയ്യോ ദക്ഖിണേയ്യോ അഞ്ജലികരണീയോ അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സാ’തി. യസ്മിം, മഹാനാമ, സമയേ അരിയസാവകോ സങ്ഘം അനുസ്സരതി, നേവസ്സ തസ്മിം സമയേ രാഗപരിയുട്ഠിതം ചിത്തം ഹോതി, ന ദോസപരിയുട്ഠിതം ചിത്തം ഹോതി, ന മോഹപരിയുട്ഠിതം ചിത്തം ഹോതി; ഉജുഗതമേവസ്സ തസ്മിം സമയേ ചിത്തം ഹോതി സങ്ഘം ആരബ്ഭ. ഉജുഗതചിത്തോ ഖോ പന, മഹാനാമ, അരിയസാവകോ ലഭതി അത്ഥവേദം, ലഭതി ധമ്മവേദം, ലഭതി ധമ്മൂപസംഹിതം പാമോജ്ജം. പമുദിതസ്സ പീതി ജായതി, പീതിമനസ്സ കായോ പസ്സമ്ഭതി, പസ്സദ്ധകായോ സുഖം വേദിയതി, സുഖിനോ ചിത്തം സമാധിയതി. അയം വുച്ചതി, മഹാനാമ, അരിയസാവകോ വിസമഗതായ പജായ സമപ്പത്തോ വിഹരതി, സബ്യാപജ്ജായ പജായ അബ്യാപജ്ജോ വിഹരതി, ധമ്മസോതസമാപന്നോ സങ്ഘാനുസ്സതിം ഭാവേതി.

“പുന ചപരം ത്വം, മഹാനാമ, അത്തനോ സീലാനി അനുസ്സരേയ്യാസി അഖണ്ഡാനി അച്ഛിദ്ദാനി അസബലാനി അകമ്മാസാനി ഭുജിസ്സാനി വിഞ്ഞുപ്പസത്ഥാനി അപരാമട്ഠാനി സമാധിസംവത്തനികാനി. യസ്മിം, മഹാനാമ, സമയേ അരിയസാവകോ സീലം അനുസ്സരതി, നേവസ്സ തസ്മിം സമയേ രാഗപരിയുട്ഠിതം ചിത്തം ഹോതി, ന ദോസപരിയുട്ഠിതം ചിത്തം ഹോതി, ന മോഹപരിയുട്ഠിതം ചിത്തം ഹോതി; ഉജുഗതമേവസ്സ തസ്മിം സമയേ ചിത്തം ഹോതി സീലം ആരബ്ഭ. ഉജുഗതചിത്തോ ഖോ പന, മഹാനാമ, അരിയസാവകോ ലഭതി അത്ഥവേദം, ലഭതി ധമ്മവേദം, ലഭതി ധമ്മൂപസംഹിതം പാമോജ്ജം. പമുദിതസ്സ പീതി ജായതി, പീതിമനസ്സ കായോ പസ്സമ്ഭതി, പസ്സദ്ധകായോ സുഖം വേദിയതി, സുഖിനോ ചിത്തം സമാധിയതി. അയം വുച്ചതി, മഹാനാമ, അരിയസാവകോ വിസമഗതായ പജായ സമപ്പത്തോ വിഹരതി, സബ്യാപജ്ജായ പജായ അബ്യാപജ്ജോ വിഹരതി, ധമ്മസോതസമാപന്നോ സീലാനുസ്സതിം ഭാവേതി.

“പുന ചപരം ത്വം, മഹാനാമ, അത്തനോ ചാഗം അനുസ്സരേയ്യാസി - ‘ലാഭാ വത മേ, സുലദ്ധം വത മേ, യോഹം മച്ഛേരമലപരിയുട്ഠിതായ പജായ വിഗതമലമച്ഛേരേന ചേതസാ അഗാരം അജ്ഝാവസാമി മുത്തചാഗോ പയതപാണി വോസ്സഗ്ഗരതോ യാചയോഗോ ദാനസംവിഭാഗരതോ’തി. യസ്മിം,

മഹാനാമ , സമയേ അരിയസാവകോ ചാഗം അനുസ്സരതി, നേവസ്സ തസ്മിം സമയേ രാഗപരിയുട്ഠിതം ചിത്തം ഹോതി, ന ദോസപരിയുട്ഠിതം ചിത്തം ഹോതി, ന മോഹപരിയുട്ഠിതം ചിത്തം ഹോതി; ഉജുഗതമേവസ്സ തസ്മിം സമയേ ചിത്തം ഹോതി ചാഗം ആരബ്ഭ. ഉജുഗതചിത്തോ ഖോ പന, മഹാനാമ, അരിയസാവകോ ലഭതി അത്ഥവേദം, ലഭതി ധമ്മവേദം, ലഭതി ധമ്മൂപസംഹിതം പാമോജ്ജം. പമുദിതസ്സ പീതി ജായതി, പീതിമനസ്സ കായോ പസ്സമ്ഭതി, പസ്സദ്ധകായോ സുഖം വേദിയതി, സുഖിനോ ചിത്തം സമാധിയതി. അയം വുച്ചതി, മഹാനാമ, അരിയസാവകോ വിസമഗതായ പജായ സമപ്പത്തോ വിഹരതി, സബ്യാപജ്ജായ പജായ അബ്യാപജ്ജോ വിഹരതി, ധമ്മസോതസമാപന്നോ ചാഗാനുസ്സതിം ഭാവേതി.

‘‘പുന ചപരം ത്വം, മഹാനാമ, ദേവതാ അനുസ്സരേയ്യാസി - ‘സന്തി ദേവാ ചാതുമഹാരാജികാ, സന്തി ദേവാ താവതിംസാ, സന്തി ദേവാ യാമാ, സന്തി ദേവാ തുസിതാ, സന്തി ദേവാ നിമ്മാനരതിനോ, സന്തി ദേവാ പരനിമ്മിതവസവത്തിനോ, സന്തി ദേവാ ബ്രഹ്മകായികാ, സന്തി ദേവാ തതുത്തരി. യഥാരൂപായ സദ്ധായ സമന്നാഗതാ താ ദേവതാ ഇതോ ചുതാ തത്ഥൂപപന്നാ , മയ്ഹമ്പി തഥാരൂപാ സദ്ധാ സംവിജ്ജതി. യഥാരൂപേന സീലേന സമന്നാഗതാ താ ദേവതാ ഇതോ ചുതാ തത്ഥൂപപന്നാ, മയ്ഹമ്പി തഥാരൂപം സീലം സംവിജ്ജതി. യഥാരൂപേന സുതേന സമന്നാഗതാ താ ദേവതാ ഇതോ ചുതാ തത്ഥൂപപന്നാ, മയ്ഹമ്പി തഥാരൂപം സുതം സംവിജ്ജതി. യഥാരൂപേന ചാഗേന സമന്നാഗതാ താ ദേവതാ ഇതോ ചുതാ തത്ഥൂപപന്നാ, മയ്ഹമ്പി തഥാരൂപോ ചാഗോ സംവിജ്ജതി. യഥാരൂപായ പഞ്ഞായ സമന്നാഗതാ താ ദേവതാ ഇതോ ചുതാ തത്ഥൂപപന്നാ, മയ്ഹമ്പി തഥാരൂപാ പഞ്ഞാ സംവിജ്ജതീ’തി. യസ്മിം, മഹാനാമ, സമയേ അരിയസാവകോ അത്തനോ ച താസഞ്ച ദേവതാനം സദ്ധഞ്ച സീലഞ്ച സുതഞ്ച ചാഗഞ്ച പഞ്ഞഞ്ച അനുസ്സരതി, നേവസ്സ തസ്മിം സമയേ രാഗപരിയുട്ഠിതം ചിത്തം ഹോതി, ന ദോസപരിയുട്ഠിതം ചിത്തം ഹോതി, ന മോഹപരിയുട്ഠിതം ചിത്തം ഹോതി; ഉജുഗതമേവസ്സ തസ്മിം സമയേ ചിത്തം ഹോതി ദേവതാ ആരബ്ഭ. ഉജുഗതചിത്തോ ഖോ പന, മഹാനാമ, അരിയസാവകോ ലഭതി അത്ഥവേദം, ലഭതി ധമ്മവേദം, ലഭതി ധമ്മൂപസംഹിതം പാമോജ്ജം. പമുദിതസ്സ പീതി ജായതി, പീതിമനസ്സ കായോ പസ്സമ്ഭതി, പസ്സദ്ധകായോ സുഖം വേദിയതി, സുഖിനോ ചിത്തം സമാധിയതി. അയം വുച്ചതി, മഹാനാമ, അരിയസാവകോ വിസമഗതായ പജായ സമപ്പത്തോ വിഹരതി, സബ്യാപജ്ജായ പജായ അബ്യാപജ്ജോ വിഹരതി, ധമ്മസോതസമാപന്നോ ദേവതാനുസ്സതിം ഭാവേതീ’’തി. പഠമം.

൨. ദുതിയമഹാനാമസുത്തം

൧൧. ഏകം സമയം ഭഗവാ സക്കേസു വിഹരതി കപിലവത്ഥുസ്മിം നിഗ്രോധാരാമേ. തേന ഖോ പന സമയേന മഹാനാമോ സക്കോ ഗിലാനാ വുട്ഠിതോ ഹോതി അചിരവുട്ഠിതോ ഗേലഞ്ഞാ. തേന ഖോ പന സമയേന സമ്ബഹുലാ ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ ചീവരകമ്മം കരോന്തി - ‘‘നിട്ഠിതചീവരോ ഭഗവാ തേമാസച്ചയേന ചാരികം പക്കമിസ്സതീ’’തി.

അസ്സോസി ഖോ മഹാനാമോ സക്കോ - ‘‘സമ്ബഹുലാ കിര ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ ചീവരകമ്മം കരോന്തി - ‘നിട്ഠിതചീവരോ ഭഗവാ തേമാസച്ചയേന

ചാരികം പക്കമിസ്സതീ'"തി. അഥ ഖോ മഹാനാമോ സക്കോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ മഹാനാമോ സക്കോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - "സുതം മേതം, ഭന്തേ - 'സമ്ബഹുലാ കിര ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ ചീവരകമ്മം കരോന്തി - നിട്ഠിതചീവരോ ഭഗവാ തേമാസച്ചയേന ചാരികം പക്കമിസ്സതീ'തി. തേസം നോ, ഭന്തേ, നാനാവിഹാരേഹി വിഹരതം കേനസ്സ വിഹാരേന വിഹാതബ്ബ"ന്തി?

"സാധു സാധു, മഹാനാമ! ഏതം ഖോ, മഹാനാമ, തുമ്ഹാകം പതിരൂപം കുലപുത്താനം യം തുമ്ഹേ തഥാഗതം ഉപസങ്കമിത്വാ പുച്ഛേയ്യാഥ - 'തേസം നോ, ഭന്തേ, നാനാവിഹാരേഹി വിഹരതം കേനസ്സ വിഹാരേന വിഹാതബ്ബ'ന്തി? സദ്ധോ ഖോ, മഹാനാമ, ആരാധകോ ഹോതി, നോ അസ്സദ്ധോ; ആരദ്ധവീരിയോ ആരാധകോ ഹോതി, നോ കുസീതോ; ഉപട്ഠിതസ്സതി ആരാധകോ ഹോതി, നോ മുട്ഠസ്സതി; സമാഹിതോ ആരാധകോ ഹോതി , നോ അസമാഹിതോ; പഞ്ഞവാ ആരാധകോ ഹോതി, നോ ദുപ്പഞ്ഞോ. ഇമേസു ഖോ ത്വം, മഹാനാമ, പഞ്ചസു ധമ്മേസു പതിട്ഠായ ഛ ധമ്മേ ഉത്തരി ഭാവേയ്യാസി.

[അം॰ നി॰ ൬.൧൦] "ഇധ ത്വം, മഹാനാമ, തഥാഗതം അനുസ്സരേയ്യാസി - 'ഇതിപി സോ ഭഗവാ...പേ॰... സത്ഥാ ദേവമനുസ്സാനം ബുദ്ധോ ഭഗവാ'തി. യസ്മിം, മഹാനാമ, സമയേ അരിയസാവകോ തഥാഗതം അനുസ്സരതി, നേവസ്സ തസ്മിം സമയേ രാഗപരിയുട്ഠിതം ചിത്തം ഹോതി, ന ദോസപരിയുട്ഠിതം ചിത്തം ഹോതി, ന മോഹപരിയുട്ഠിതം ചിത്തം ഹോതി; ഉജുഗതമേവസ്സ തസ്മിം സമയേ ചിത്തം ഹോതി തഥാഗതം ആരബ്ഭ. ഉജുഗതചിത്തോ ഖോ പന, മഹാനാമ, അരിയസാവകോ ലഭതി അത്ഥവേദം, ലഭതി ധമ്മവേദം, ലഭതി ധമ്മൂപസംഹിതം പാമോജ്ജം. പമുദിതസ്സ പീതി ജായതി, പീതിമനസ്സ കായോ പസ്സമ്ഭതി, പസ്സദ്ധകായോ സുഖം വേദിയതി, സുഖിനോ ചിത്തം സമാധിയതി. ഇമം ഖോ ത്വം, മഹാനാമ, ബുദ്ധാനുസ്സതിം ഗച്ഛന്തോപി ഭാവേയ്യാസി, ഠിതോപി ഭാവേയ്യാസി, നിസിന്നോപി ഭാവേയ്യാസി, സയാനോപി ഭാവേയ്യാസി, കമ്മന്തം അധിട്ഠഹന്തോപി ഭാവേയ്യാസി, പുത്തസമ്ബാധസയനം അജ്ഝാവസന്തോപി ഭാവേയ്യാസി.

"പുന ചപരം ത്വം, മഹാനാമ, ധമ്മം അനുസ്സരേയ്യാസി...പേ॰... സങ്ഘം അനുസ്സരേയ്യാസി...പേ॰... അത്തനോ സീലാനി അനുസ്സരേയ്യാസി...പേ॰... അത്തനോ ചാഗം അനുസ്സരേയ്യാസി...പേ॰... ദേവതാ അനുസ്സരേയ്യാസി - 'സന്തി ദേവാ ചാതുമഹാരാജികാ...പേ॰... സന്തി ദേവാ തതുത്തരി. യഥാരൂപായ സദ്ധായ സമന്നാഗതാ താ ദേവതാ ഇതോ ചുതാ തത്ഥൂപപന്നാ, മയ്ഹമ്പി തഥാരൂപാ സദ്ധാ സംവിജ്ജതി. യഥാരൂപേന സീലേന... സുതേന... ചാഗേന... പഞ്ഞായ സമന്നാഗതാ താ ദേവതാ ഇതോ ചുതാ തത്ഥൂപപന്നാ , മയ്ഹമ്പി തഥാരൂപാ പഞ്ഞാ സംവിജ്ജതീ'തി. യസ്മിം, മഹാനാമ, സമയേ അരിയസാവകോ അത്തനോ ച താസഞ്ച ദേവതാനം സദ്ധഞ്ച സീലഞ്ച സുതഞ്ച ചാഗഞ്ച പഞ്ഞഞ്ച അനുസ്സരതി, നേവസ്സ തസ്മിം സമയേ രാഗപരിയുട്ഠിതം ചിത്തം ഹോതി, ന ദോസപരിയുട്ഠിതം ചിത്തം ഹോതി, ന മോഹപരിയുട്ഠിതം ചിത്തം ഹോതി; ഉജുഗതമേവസ്സ തസ്മിം സമയേ ചിത്തം ഹോതി ദേവതാ ആരബ്ഭ. ഉജുഗതചിത്തോ ഖോ പന, മഹാനാമ, അരിയസാവകോ ലഭതി

അത്ഥവേദം, ലഭതി ധമ്മവേദം, ലഭതി ധമ്മൂപസംഹിതം പാമോജ്ജം. പമുദിതസ്സ പീതി ജായതി, പീതിമനസ്സ കായോ പസ്സമ്ഭതി, പസ്സദ്ധകായോ സുഖം വേദിയതി, സുഖിനോ ചിത്തം സമാധിയതി. ഇമം ഖോ ത്വം, മഹാനാമ, ദേവതാനുസ്സതിം ഗച്ഛന്തോപി ഭാവേയ്യാസി, ഠിതോപി ഭാവേയ്യാസി, നിസിന്നോപി ഭാവേയ്യാസി, സയാനോപി ഭാവേയ്യാസി, കമ്മന്തം അധിട്ഠഹന്തോപി ഭാവേയ്യാസി, പുത്തസമ്ബാധസയനം അജ്ഝാവസന്തോപി ഭാവേയ്യാസീ''തി. ദുതിയം.

൩. നന്ദിയസുത്തം

൧൩. ഏകം സമയം ഭഗവാ സക്കേസു വിഹരതി കപിലവത്ഥുസ്മിം നിഗ്രോധാരാമേ. തേന ഖോ പന സമയേന ഭഗവാ സാവത്ഥിയം വസ്സാവാസം ഉപഗന്തുകാമോ ഹോതി [അഹോസി (ക॰)].

അസ്സോസി ഖോ നന്ദിയോ സക്കോ - ''ഭഗവാ കിര സാവത്ഥിയം വസ്സാവാസം ഉപഗന്തുകാമോ''തി. അഥ ഖോ നന്ദിയസ്സ സക്കസ്സ ഏതദഹോസി - ''യംനൂനാഹമ്പി സാവത്ഥിയം വസ്സാവാസം ഉപഗച്ഛേയ്യം. തത്ഥ കമ്മന്തഞ്ചേവ അധിട്ഠഹിസ്സാമി, ഭഗവന്തഞ്ച ലച്ഛാമി കാലേന കാലം ദസ്സനായാ''തി.

അഥ ഖോ ഭഗവാ സാവത്ഥിയം വസ്സാവാസം ഉപഗച്ഛി [ഉപഗഞ്ഛി (സീ॰ പീ॰)]. നന്ദിയോപി ഖോ സക്കോ സാവത്ഥിയം വസ്സാവാസം ഉപഗച്ഛി. തത്ഥ കമ്മന്തഞ്ചേവ അധിട്ഠാസി [അധിട്ഠായ (സ്യാ॰), അധിട്ഠാതി (ക॰)], ഭഗവന്തഞ്ച ലഭി [ലച്ഛതി (സ്യാ॰ ക॰)] കാലേന കാലം ദസ്സനായ. തേന ഖോ പന സമയേന സമ്ബഹുലാ ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ ചീവരകമ്മം കരോന്തി - ''നിട്ഠിതചീവരോ ഭഗവാ തേമാസച്ചയേന ചാരികം പക്കമിസ്സതീ''തി.

അസ്സോസി ഖോ നന്ദിയോ സക്കോ - ''സമ്ബഹുലാ കിര ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ ചീവരകമ്മം കരോന്തി - 'നിട്ഠിതചീവരോ ഭഗവാ തേമാസച്ചയേന ചാരികം പക്കമിസ്സതീ'''തി. അഥ ഖോ നന്ദിയോ സക്കോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ നന്ദിയോ സക്കോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - ''സുതം മേതം, ഭന്തേ - 'സമ്ബഹുലാ കിര ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ ചീവരകമ്മം കരോന്തി - നിട്ഠിതചീവരോ ഭഗവാ തേമാസച്ചയേന ചാരികം പക്കമിസ്സതീ'തി. തേസം നോ, ഭന്തേ, നാനാവിഹാരേഹി വിഹരതം കേനസ്സ വിഹാരേന വിഹാതബ്ബ''ന്തി?

''സാധു സാധു, നന്ദിയ! ഏതം ഖോ, നന്ദിയ, തുമ്ഹാകം പതിരൂപം കുലപുത്താനം, യം തുമ്ഹേ തഥാഗതം ഉപസങ്കമിത്വാ പുച്ഛേയ്യാഥ - 'തേസം നോ, ഭന്തേ, നാനാവിഹാരേഹി വിഹരതം കേനസ്സ വിഹാരേന വിഹാതബ്ബ'ന്തി? സദ്ധോ ഖോ, നന്ദിയ, ആരാധകോ ഹോതി, നോ അസ്സദ്ധോ; സീലവാ ആരാധകോ ഹോതി, നോ ദുസ്സീലോ; ആരദ്ധവീരിയോ ആരാധകോ ഹോതി, നോ കുസീതോ; ഉപട്ഠിതസ്സതി ആരാധകോ ഹോതി, നോ മുട്ഠസ്സതി; സമാഹിതോ ആരാധകോ ഹോതി, നോ അസമാഹിതോ; പഞ്ഞവാ ആരാധകോ ഹോതി, നോ ദുപ്പഞ്ഞോ. ഇമേസു ഖോ തേ, നന്ദിയ, ഛസു ധമ്മേസു പതിട്ഠായ പഞ്ചസു ധമ്മേസു അജ്ഝത്തം സതി ഉപട്ഠാപേതബ്ബാ.

“ഇധ ത്വം, നന്ദിയ, തഥാഗതം അനുസ്സരേയ്യാസി - ‘ഇതിപി സോ ഭഗവാ അരഹം സമ്മാസമ്ബുദ്ധോ വിജ്ജാചരണസമ്പന്നോ സുഗതോ ലോകവിദൂ അനുത്തരോ പുരിസദമ്മസാരഥി , സത്ഥാ ദേവമനുസ്സാനം ബുദ്ധോ ഭഗവാ’തി. ഇതി ഖോ തേ, നന്ദിയ, തഥാഗതം ആരബ്ഭ അജ്ഝത്തം സതി ഉപട്ഠാപേതബ്ബാ.

“പുന ചപരം ത്വം, നന്ദിയ, ധമ്മം അനുസ്സരേയ്യാസി - ‘സ്വാക്ഖാതോ ഭഗവതാ ധമ്മോ സന്ദിട്ഠികോ അകാലികോ ഏഹിപസ്സികോ ഓപനേയ്യികോ പച്ചത്തം വേദിതബ്ബോ വിഞ്ഞൂഹീ’തി. ഇതി ഖോ തേ, നന്ദിയ, ധമ്മം ആരബ്ഭ അജ്ഝത്തം സതി ഉപട്ഠാപേതബ്ബാ.

“പുന ചപരം ത്വം, നന്ദിയ, കല്യാണമിത്തേ അനുസ്സരേയ്യാസി - ‘ലാഭാ വത മേ, സുലദ്ധം വത മേ, യസ്സ മേ കല്യാണമിത്താ അനുകമ്പകാ അത്ഥകാമാ ഓവാദകാ അനുസാസകാ’തി. ഇതി ഖോ തേ, നന്ദിയ, കല്യാണമിത്തേ ആരബ്ഭ അജ്ഝത്തം സതി ഉപട്ഠാപേതബ്ബാ.

“പുന ചപരം ത്വം, നന്ദിയ, അത്തനോ ചാഗം അനുസ്സരേയ്യാസി - ‘ലാഭാ വത മേ, സുലദ്ധം വത മേ, യോഹം മച്ഛേരമലപരിയുട്ഠിതായ പജായ വിഗതമലമച്ഛേരേന ചേതസാ അഗാരം അജ്ഝാവസാമി മുത്തചാഗോ പയതപാണി വോസ്സഗ്ഗരതോ യാചയോഗോ ദാനസംവിഭാഗരതോ’തി. ഇതി ഖോ തേ, നന്ദിയ, ചാഗം ആരബ്ഭ അജ്ഝത്തം സതി ഉപട്ഠാപേതബ്ബാ.

“പുന ചപരം ത്വം, നന്ദിയ, ദേവതാ അനുസ്സരേയ്യാസി - ‘യാ ദേവതാ അതിക്കമ്മേവ കബളീകാരാഹാരഭക്ഖാനം [കബളിംകാരഭക്ഖാനം (സീ॰), കബളീകാരഭക്ഖാനം (സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] ദേവതാനം സഹബ്യതം അഞ്ഞതരം മനോമയം കായം ഉപപന്നാ, താ കരണീയം അത്തനോ ന സമനുപസ്സന്തി കതസ്സ വാ പതിചയം. സേയ്യഥാപി, നന്ദിയ, ഭിക്ഖു അസമയവിമുത്തോ കരണീയം അത്തനോ ന സമനുപസ്സതി കതസ്സ വാ പതിചയം; ഏവമേവം ഖോ, നന്ദിയ, യാ താ ദേവതാ അതിക്കമ്മേവ കബളീകാരാഹാരഭക്ഖാനം ദേവതാനം സഹബ്യതം അഞ്ഞതരം മനോമയം കായം ഉപപന്നാ, താ കരണീയം അത്തനോ ന സമനുപസ്സന്തി കതസ്സ വാ പതിചയം. ഇതി ഖോ തേ, നന്ദിയ, ദേവതാ ആരബ്ഭ അജ്ഝത്തം സതി ഉപട്ഠാപേതബ്ബാ.

“ഇമേഹി ഖോ, നന്ദിയ, ഏകാദസഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ അരിയസാവകോ പജഹതേവ പാപകേ അകുസലേ ധമ്മേ, ന ഉപാദിയതി. സേയ്യഥാപി, നന്ദിയ, കുമ്ഭോ നിക്കുജ്ജോ [നികുജ്ജോ (ക॰)] വമതേവ ഉദകം, നോ വന്തം പച്ചാവമതി [പച്ചാമസതി (സ്യാ॰)]; സേയ്യഥാപി വാ പന, നന്ദിയ, സുക്ഖേ തിണദായേ അഗ്ഗി മുത്തോ ഡഹഞ്ഞേവ ഗച്ഛതി, നോ ദഡ്ഢം പച്ചുദാവത്തതി ; ഏവമേവം ഖോ, നന്ദിയ, ഇമേഹി ഏകാദസഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ അരിയസാവകോ പജഹതേവ പാപകേ അകുസലേ ധമ്മേ, ന ഉപാദിയതീ”തി. തതിയം.

൪. സുഭൂതിസുത്തം

൧൪. അഥ ഖോ ആയസ്മാ സുഭൂതി സദ്ധേന ഭിക്ഖുനാ സദ്ധിം യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം

നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നം ഖോ ആയസ്മന്തം സുഭൂതിം ഭഗവാ ഏതദവോച - “കോ നാമായം [കോ നാമോ അയം (സീ॰ ക॰), കോ നാമ അയം (സ്യാ॰ ക॰)], സുഭൂതി, ഭിക്ഖൂ”തി? “സദ്ധോ നാമായം, ഭന്തേ, ഭിക്ഖു, സുദത്തസ്സ [സദ്ധസ്സ (സീ॰ സ്യാ॰ ക॰ പീ॰)] ഉപാസകസ്സ പുത്തോ, സദ്ധാ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജിതോ”തി.

“കച്ചി പനായം, സുഭൂതി, സദ്ധോ ഭിക്ഖു സുദത്തസ്സ ഉപാസകസ്സ പുത്തോ സദ്ധാ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജിതോ സന്ദിസ്സതി സദ്ധാപദാനേസൂ”തി? “ഏതസ്സ, ഭഗവാ, കാലോ; ഏതസ്സ, സുഗത, കാലോ, യം ഭഗവാ സദ്ധസ്സ സദ്ധാപദാനാനി ഭാസേയ്യ. ഇദാനാഹം ജാനിസ്സാമി യദി വാ അയം ഭിക്ഖു സന്ദിസ്സതി സദ്ധാപദാനേസു യദി വാ നോ”തി.

“തേന ഹി, സുഭൂതി, സുണാഹി, സാധുകം മനസി കരോഹി; ഭാസിസ്സാമീ”തി. “ഏവം, ഭന്തേ”തി ഖോ ആയസ്മാ സുഭൂതി ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസി . ഭഗവാ ഏതദവോച -

“ഇധ , സുഭൂതി, ഭിക്ഖു സീലവാ ഹോതി, പാതിമോക്ഖസംവരസംവുതോ വിഹരതി ആചാരഗോചരസമ്പന്നോ അണുമത്തേസു വജ്ജേസു ഭയദസ്സാവീ, സമാദായ സിക്ഖതി സിക്ഖാപദേസു. യമ്പി, സുഭൂതി, ഭിക്ഖു സീലവാ ഹോതി...പേ॰... സമാദായ സിക്ഖതി സിക്ഖാപദേസു, ഇദമ്പി, സുഭൂതി, സദ്ധസ്സ സദ്ധാപദാനം ഹോതി.

“പുന ചപരം, സുഭൂതി, ഭിക്ഖു ബഹുസ്സുതോ ഹോതി സുതധരോ സുതസന്നിചയോ; യേ തേ ധമ്മാ ആദികല്യാണാ മജ്ഝേകല്യാണാ പരിയോസാനകല്യാണാ സാത്ഥം സബ്യഞ്ജനം കേവലപരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം അഭിവദന്തി, തഥാരൂപാസ്സ ധമ്മാ ബഹുസ്സുതാ ഹോന്തി ധാതാ വചസാ പരിചിതാ മനസാനുപേക്ഖിതാ ദിട്ഠിയാ സുപ്പടിവിദ്ധാ. യമ്പി, സുഭൂതി, ഭിക്ഖു ബഹുസ്സുതോ ഹോതി...പേ॰... ദിട്ഠിയാ സുപ്പടിവിദ്ധാ, ഇദമ്പി, സുഭൂതി, സദ്ധസ്സ സദ്ധാപദാനം ഹോതി.

“പുന ചപരം, സുഭൂതി, ഭിക്ഖു കല്യാണമിത്തോ ഹോതി കല്യാണസഹായോ കല്യാണസമ്പവങ്കോ. യമ്പി, സുഭൂതി, ഭിക്ഖു കല്യാണമിത്തോ ഹോതി കല്യാണസഹായോ കല്യാണസമ്പവങ്കോ, ഇദമ്പി, സുഭൂതി, സദ്ധസ്സ സദ്ധാപദാനം ഹോതി.

“പുന ചപരം, സുഭൂതി, ഭിക്ഖു സുവചോ ഹോതി സോവചസ്സകരണേഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഖമോ പദക്ഖിണഗ്ഗാഹീ അനുസാസനിം. യമ്പി, സുഭൂതി, ഭിക്ഖു സുവചോ ഹോതി സോവചസ്സകരണേഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഖമോ പദക്ഖിണഗ്ഗാഹീ അനുസാസനിം, ഇദമ്പി, സുഭൂതി, സദ്ധസ്സ സദ്ധാപദാനം ഹോതി.

“പുന ചപരം, സുഭൂതി, ഭിക്ഖു യാനി താനി സബ്രഹ്മചാരീനം ഉച്ചാവചാനി കിംകരണീയാനി തത്ഥ ദക്ഖോ ഹോതി അനലസോ തത്രുപായായ വീമംസായ സമന്നാഗതോ അലം കാതും അലം സംവിധാതും. യമ്പി, സുഭൂതി, ഭിക്ഖു യാനി താനി സബ്രഹ്മചാരീനം ഉച്ചാവചാനി കിംകരണീയാനി തത്ഥ

ദക്ഖോ ഹോതി അനലസോ തത്രുപായായ വീമംസായ സമന്നാഗതോ അലം കാതും അലം സംവിധാതും, ഇദമ്പി, സുഭൂതി, സദ്ധസ്സ സദ്ധാപദാനം ഹോതി.

“പുന ചപരം, സുഭൂതി, ഭിക്ഖു ധമ്മകാമോ ഹോതി പിയസമുദാഹാരോ അഭിധമ്മേ അഭിവിനയേ ഉളാരപാമോജ്ജോ. യമ്പി, സുഭൂതി, ഭിക്ഖു ധമ്മകാമോ ഹോതി പിയസമുദാഹാരോ അഭിധമ്മേ അഭിവിനയേ ഉളാരപാമോജ്ജോ, ഇദമ്പി, സുഭൂതി, സദ്ധസ്സ സദ്ധാപദാനം ഹോതി.

“പുന ചപരം, സുഭൂതി, ഭിക്ഖു ആരദ്ധവീരിയോ വിഹരതി അകുസലാനം ധമ്മാനം പഹാനായ, കുസലാനം ധമ്മാനം ഉപസമ്പദായ, ഥാമവാ ദള്ഹപരക്കമോ അനിക്ഖിത്തധുരോ കുസലേസു ധമ്മേസു. യമ്പി, സുഭൂതി, ഭിക്ഖു ആരദ്ധവീരിയോ വിഹരതി അകുസലാനം ധമ്മാനം പഹാനായ കുസലാനം ധമ്മാനം ഉപസമ്പദായ ഥാമവാ ദള്ഹപരക്കമോ അനിക്ഖിത്തധുരോ കുസലേസു ധമ്മേസു, ഇദമ്പി, സുഭൂതി, സദ്ധസ്സ സദ്ധാപദാനം ഹോതി.

“പുന ചപരം, സുഭൂതി, ഭിക്ഖു ചതുന്നം ഝാനാനം ആഭിചേതസികാനം ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരാനം നികാമലാഭീ ഹോതി അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ. യമ്പി , സുഭൂതി, ഭിക്ഖു ചതുന്നം ഝാനാനം ആഭിചേതസികാനം ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരാനം നികാമലാഭീ ഹോതി അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ, ഇദമ്പി, സുഭൂതി, സദ്ധസ്സ സദ്ധാപദാനം ഹോതി.

“പുന ചപരം, സുഭൂതി, ഭിക്ഖു അനേകവിഹിതം പുബ്ബേനിവാസം അനുസ്സരതി, സേയ്യഥിദം - ഏകമ്പി ജാതിം ദ്വേപി ജാതിയോ തിസ്സോപി ജാതിയോ ചതസ്സോപി ജാതിയോ പഞ്ചപി ജാതിയോ ദസപി ജാതിയോ വീസമ്പി ജാതിയോ തിംസമ്പി ജാതിയോ ചത്താരീസമ്പി ജാതിയോ പഞ്ഞാസമ്പി ജാതിയോ ജാതിസതമ്പി ജാതിസഹസ്സമ്പി ജാതിസതസഹസ്സമ്പി അനേകേപി സംവട്ടകപ്പേ അനേകേപി വിവട്ടകപ്പേ അനേകേപി സംവട്ടവിവട്ടകപ്പേ - ‘അമുത്രാസിം ഏവംനാമോ ഏവംഗോത്തോ ഏവംവണ്ണോ ഏവമാഹാരോ ഏവംസുഖദുക്ഖപ്പടിസംവേദീ ഏവമായുപരിയന്തോ, സോ തതോ ചുതോ അമുത്ര ഉദപാദിം; തത്രാപാസിം ഏവംനാമോ ഏവംഗോത്തോ ഏവംവണ്ണോ ഏവമാഹാരോ ഏവംസുഖദുക്ഖപ്പടിസംവേദീ ഏവമായുപരിയന്തോ, സോ തതോ ചുതോ ഇധൂപപന്നോ’തി. ഇതി സാകാരം സഉദ്ദേസം അനേകവിഹിതം പുബ്ബേനിവാസം അനുസ്സരതി. യമ്പി, സുഭൂതി, ഭിക്ഖു അനേകവിഹിതം പുബ്ബേനിവാസം അനുസ്സരതി, സേയ്യഥിദം, ഏകമ്പി ജാതിം ദ്വേപി ജാതിയോ... പേ॰... ഇതി സാകാരം സഉദ്ദേസം അനേകവിഹിതം പുബ്ബേനിവാസം അനുസ്സരതി. ഇദമ്പി, സുഭൂതി, സദ്ധസ്സ സദ്ധാപദാനം ഹോതി.

“പുന ചപരം, സുഭൂതി, ഭിക്ഖു ദിബ്ബേന ചക്ഖുനാ വിസുദ്ധേന അതിക്കന്തമാനുസകേന സത്തേ പസ്സതി ചവമാനേ ഉപപജ്ജമാനേ ഹീനേ പണീതേ സുവണ്ണേ ദുബ്ബണ്ണേ, സുഗതേ ദുഗ്ഗതേ യഥാകമ്മൂപഗേ സത്തേ പജാനാതി - ‘ഇമേ വത ഭോന്തോ സത്താ കായദുച്ചരിതേന സമന്നാഗതാ വചീദുച്ചരിതേന സമന്നാഗതാ മനോദുച്ചരിതേന സമന്നാഗതാ അരിയാനം ഉപവാദകാ മിച്ഛാദിട്ഠികാ മിച്ഛാദിട്ഠികമ്മസമാദാനാ, തേ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപന്നാ. ഇമേ വാ പന ഭോന്തോ സത്താ കായസുചരിതേന സമന്നാഗതാ വചീസുചരിതേന സമന്നാഗതാ

മനോസുചരിതേന സമന്നാഗതാ അരിയാനം അനുപവാദകാ സമ്മാദിട്ഠികാ സമ്മാദിട്ഠികമ്മസമാദാനാ, തേ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിം സഗ്ഗം ലോകം ഉപപന്നാ'തി. ഇതി ദിബ്ബേന ചക്ഖുനാ വിസുദ്ധേന അതിക്കന്തമാനുസകേന സത്തേ പസ്സതി ചവമാനേ ഉപപജ്ജമാനേ ഹീനേ പണീതേ സുവണ്ണേ ദുബ്ബണ്ണേ, സുഗതേ ദുഗ്ഗതേ യഥാകമ്മൂപഗേ സത്തേ പജാനാതി. യമ്പി, സുഭൂതി, ഭിക്ഖു ദിബ്ബേന ചക്ഖുനാ വിസുദ്ധേന...പേ॰... യഥാകമ്മൂപഗേ സത്തേ പജാനാതി, ഇദമ്പി, സുഭൂതി, സദ്ധസ്സ സദ്ധാപദാനം ഹോതി.

"പുന ചപരം, സുഭൂതി, ഭിക്ഖു ആസവാനം ഖയാ അനാസവം ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. യമ്പി, സുഭൂതി, ഭിക്ഖു ആസവാനം ഖയാ...പേ॰... സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി, ഇദമ്പി, സുഭൂതി, സദ്ധസ്സ സദ്ധാപദാനം ഹോതീ"തി.

ഏവം വുത്തേ ആയസ്മാ സുഭൂതി ഭഗവന്തം ഏതദവോച - "യാനിമാനി, ഭന്തേ, ഭഗവതാ സദ്ധസ്സ സദ്ധാപദാനാനി ഭാസിതാനി, സംവിജ്ജന്തി താനി ഇമസ്സ ഭിക്ഖുനോ, അയഞ്ച ഭിക്ഖു ഏതേസു സന്ദിസ്സതി.

"അയം, ഭന്തേ, ഭിക്ഖു സീലവാ ഹോതി, പാതിമോക്ഖസംവരസംവുതോ വിഹരതി ആചാരഗോചരസമ്പന്നോ അണുമത്തേസു വജ്ജേസു ഭയദസ്സാവീ, സമാദായ സിക്ഖതി സിക്ഖാപദേസു.

"അയം, ഭന്തേ, ഭിക്ഖു ബഹുസ്സുതോ ഹോതി സുതധരോ സുതസന്നിചയോ; യേ തേ ധമ്മാ ആദികല്യാണാ മജ്ഝേകല്യാണാ പരിയോസാനകല്യാണാ സാത്ഥം സബ്യഞ്ജനം കേവലപരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം അഭിവദന്തി, തഥാരൂപാസ്സ ധമ്മാ ബഹുസ്സുതാ ഹോന്തി ധാതാ വചസാ പരിചിതാ മനസാനുപേക്ഖിതാ ദിട്ഠിയാ സുപ്പടിവിദ്ധാ.

"അയം , ഭന്തേ, ഭിക്ഖു കല്യാണമിത്തോ ഹോതി കല്യാണസഹായോ കല്യാണസമ്പവങ്കോ.

"അയം, ഭന്തേ, ഭിക്ഖു സുവചോ ഹോതി...പേ॰... അനുസാസനിം.

"അയം, ഭന്തേ, ഭിക്ഖു യാനി താനി സബ്രഹ്മചാരീനം ഉച്ചാവചാനി കിംകരണീയാനി തത്ഥ ദക്ഖോ ഹോതി അനലസോ തത്രുപായായ വീമംസായ സമന്നാഗതോ അലം കാതും അലം സംവിധാതും.

"അയം, ഭന്തേ, ഭിക്ഖു ധമ്മകാമോ ഹോതി പിയസമുദാഹാരോ അഭിധമ്മേ അഭിവിനയേ ഉളാരപാമോജ്ജോ.

"അയം, ഭന്തേ, ഭിക്ഖു ആരദ്ധവീരിയോ വിഹരതി...പേ॰... ഥാമവാ ദള്ഹപരക്കമോ അനിക്ഖിത്തധുരോ കുസലേസു ധമ്മേസു.

"അയം, ഭന്തേ, ഭിക്ഖു ചതുന്നം ഝാനാനം ആഭിചേതസികാനം ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരാനം നികാമലാഭീ ഹോതി അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ.

“അയം , ഭന്തേ, ഭിക്ഖു അനേകവിഹിതം പുബ്ബേനിവാസം അനുസ്സരതി, സേയ്യഥിദം - ഏകമ്പി ജാതിം ദ്വേപി ജാതിയോ...പേ॰... ഇതി സാകാരം സഉദ്ദേസം അനേകവിഹിതം പുബ്ബേനിവാസം അനുസ്സരതി.

“അയം, ഭന്തേ, ഭിക്ഖു ദിബ്ബേന ചക്ഖുനാ വിസുദ്ധേന അതിക്കന്തമാനുസകേന...പേ॰... യഥാകമ്മൂപഗേ സത്തേ പജാനാതി.

“അയം, ഭന്തേ, ഭിക്ഖു ആസവാനം ഖയാ...പേ॰... സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. യാനിമാനി, ഭന്തേ, ഭഗവതാ സദ്ധസ്സ സദ്ധാപദാനാനി ഭാസിതാനി, സംവിജ്ജന്തി താനി ഇമസ്സ ഭിക്ഖുനോ, അയഞ്ച ഭിക്ഖു ഏതേസു സന്ദിസ്സതീ”തി.

“സാധു സാധു, സുഭൂതി! തേന ഹി ത്വം, സുഭൂതി, ഇമിനാ ച സദ്ധേന ഭിക്ഖുനാ സദ്ധിം വിഹരേയ്യാസി. യദാ ച ത്വം, സുഭൂതി, ആകങ്ഖേയ്യാസി തഥാഗതം ദസ്സനായ, ഇമിനാ സദ്ധേന ഭിക്ഖുനാ സദ്ധിം ഉപസങ്കമേയ്യാസി തഥാഗതം ദസ്സനായാ”തി. ചതുത്ഥം.

൫. മേത്താസുത്തം

൧൫. [പടി॰ മ॰ ൨.൨൨; മി॰ പ॰ ൪.൪.൬] “മേത്തായ , ഭിക്ഖവേ, ചേതോവിമുത്തിയാ ആസേവിതായ ഭാവിതായ ബഹുലീകതായ യാനീകതായ വത്ഥുകതായ അനുട്ഠിതായ പരിചിതായ സുസമാരദ്ധായ ഏകാദസാനിസംസാ പാടികങ്ഖാ.

കതമേ ഏകാദസ? സുഖം സുപതി, സുഖം പടിബുജ്ഝതി , ന പാപകം സുപിനം പസ്സതി, മനുസ്സാനം പിയോ ഹോതി, അമനുസ്സാനം പിയോ ഹോതി, ദേവതാ രക്ഖന്തി, നാസ്സ അഗ്ഗി വാ വിസം വാ സത്ഥം വാ കമതി, തുവടം ചിത്തം സമാധിയതി, മുഖവണ്ണോ വിപ്പസീദതി, അസമ്മൂള്ഹോ കാലം കരോതി, ഉത്തരി അപ്പടിവിജ്ഝന്തോ ബ്രഹ്മലോകൂപഗോ ഹോതി. മേത്തായ, ഭിക്ഖവേ, ചേതോവിമുത്തിയാ ആസേവിതായ ഭാവിതായ ബഹുലീകതായ യാനീകതായ വത്ഥുകതായ അനുട്ഠിതായ പരിചിതായ സുസമാരദ്ധായ ഇമേ ഏകാദസാനിസംസാ പാടികങ്ഖാ”തി. പഞ്ചമം.

൬. അട്ഠകനാഗരസുത്തം

൧൬. ഏകം സമയം ആയസ്മാ ആനന്ദോ വേസാലിയം വിഹരതി ബേലുവഗാമകേ [വേളുവഗാമകേ (സ്യാ॰ കം॰ ക॰)]. തേന ഖോ പന സമയേന ദസമോ ഗഹപതി അട്ഠകനാഗരോ പാടലിപുത്തം അനുപ്പത്തോ ഹോതി കേനചിദേവ കരണീയേന.

അഥ ഖോ ദസമോ ഗഹപതി അട്ഠകനാഗരോ യേന കുക്കുടാരാമോ യേന അഞ്ഞതരോ ഭിക്ഖു തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ തം ഭിക്ഖും ഏതദവോച - “കഹം നു ഖോ, ഭന്തേ, ആയസ്മാ ആനന്ദോ ഏതരഹി വിഹരതി? ദസ്സനകാമാ ഹി മയം, ഭന്തേ, ആയസ്മന്തം ആനന്ദ”ന്തി. “ഏസോ, ഗഹപതി, ആയസ്മാ ആനന്ദോ വേസാലിയം വിഹരതി ബേലുവഗാമകേ”തി.

അഥ ഖോ ദസമോ ഗഹപതി അട്ഠകനാഗരോ പാടലിപുത്തേ തം കരണീയം തീരേത്വാ യേന വേസാലീ ബേലുവഗാമകോ യേനായസ്മാ ആനന്ദോ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ആയസ്മന്തം ആനന്ദം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ദസമോ ഗഹപതി അട്ഠകനാഗരോ ആയസ്മന്തം ആനന്ദം ഏതദവോച - "അത്ഥി നു ഖോ, ഭന്തേ ആനന്ദ, തേന ഭഗവതാ ജാനതാ പസ്സതാ അരഹതാ സമ്മാസമ്ബുദ്ധേന ഏകധമ്മോ സമ്മദക്ഖാതോ, യത്ഥ ഭിക്ഖുനോ അപ്പമത്തസ്സ ആതാപിനോ പഹിതത്തസ്സ വിഹരതോ അവിമുത്തം വാ ചിത്തം വിമുച്ചതി, അപരിക്ഖീണാ വാ ആസവാ പരിക്ഖയം ഗച്ഛന്തി, അനനുപ്പത്തം വാ അനുത്തരം യോഗക്ഖേമം അനുപാപുണാതീ"തി? "അത്ഥി ഖോ, ഗഹപതി, തേന ഭഗവതാ ജാനതാ പസ്സതാ അരഹതാ സമ്മാസമ്ബുദ്ധേന ഏകധമ്മോ സമ്മദക്ഖാതോ, യത്ഥ ഭിക്ഖുനോ അപ്പമത്തസ്സ ആതാപിനോ പഹിതത്തസ്സ വിഹരതോ അവിമുത്തം വാ ചിത്തം വിമുച്ചതി, അപരിക്ഖീണാ വാ ആസവാ പരിക്ഖയം ഗച്ഛന്തി, അനനുപ്പത്തം വാ അനുത്തരം യോഗക്ഖേമം അനുപാപുണാതീ"തി.

"കതമോ പന, ഭന്തേ ആനന്ദ, തേന ഭഗവതാ ജാനതാ പസ്സതാ അരഹതാ സമ്മാസമ്ബുദ്ധേന ഏകധമ്മോ സമ്മദക്ഖാതോ, യത്ഥ ഭിക്ഖുനോ അപ്പമത്തസ്സ ആതാപിനോ പഹിതത്തസ്സ വിഹരതോ അവിമുത്തം വാ ചിത്തം വിമുച്ചതി, അപരിക്ഖീണാ വാ ആസവാ പരിക്ഖയം ഗച്ഛന്തി, അനനുപ്പത്തം വാ അനുത്തരം യോഗക്ഖേമം അനുപാപുണാതീ"തി? "ഇധ, ഗഹപതി, ഭിക്ഖു വിവിച്ചേവ കാമേഹി വിവിച്ച അകുസലേഹി ധമ്മേഹി സവിതക്കം സവിചാരം വിവേകജം പീതിസുഖം പഠമം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. സോ ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - 'ഇദമ്പി ഖോ പഠമം ഝാനം അഭിസങ്ഖതം അഭിസഞ്ചേതയിതം'. 'യം ഖോ പന കിഞ്ചി അഭിസങ്ഖതം അഭിസഞ്ചേതയിതം, തദനിച്ചം നിരോധധമ്മ'ന്തി പജാനാതി. സോ തത്ഥ ഠിതോ ആസവാനം ഖയം പാപുണാതി; നോ ചേ ആസവാനം ഖയം പാപുണാതി, തേനേവ ധമ്മരാഗേന തായ ധമ്മനന്ദിയാ പഞ്ചന്നം ഓരമ്ഭാഗിയാനം സംയോജനാനം പരിക്ഖയാ ഓപപാതികോ ഹോതി തത്ഥ പരിനിബ്ബായീ അനാവത്തിധമ്മോ തസ്മാ ലോകാ. അയമ്പി ഖോ, ഗഹപതി, തേന ഭഗവതാ ജാനതാ പസ്സതാ അരഹതാ സമ്മാസമ്ബുദ്ധേന ഏകധമ്മോ സമ്മദക്ഖാതോ, യത്ഥ ഭിക്ഖുനോ അപ്പമത്തസ്സ ആതാപിനോ പഹിതത്തസ്സ വിഹരതോ അവിമുത്തം വാ ചിത്തം വിമുച്ചതി, അപരിക്ഖീണാ വാ ആസവാ പരിക്ഖയം ഗച്ഛന്തി, അനനുപ്പത്തം വാ അനുത്തരം യോഗക്ഖേമം അനുപാപുണാതി.

"പുന ചപരം, ഗഹപതി, ഭിക്ഖു വിതക്കവിചാരാനം വൂപസമാ അജ്ഝത്തം സമ്പസാദനം ചേതസോ ഏകോദിഭാവം അവിതക്കം അവിചാരം സമാധിജം പീതിസുഖം ദുതിയം ഝാനം...പേ०... തതിയം ഝാനം...പേ०... ചതുത്ഥം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. സോ ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - 'ഇദമ്പി ഖോ ചതുത്ഥം ഝാനം അഭിസങ്ഖതം അഭിസഞ്ചേതയിതം'. 'യം ഖോ പന കിഞ്ചി അഭിസങ്ഖതം അഭിസഞ്ചേതയിതം തദനിച്ചം നിരോധധമ്മ'ന്തി പജാനാതി. സോ തത്ഥ ഠിതോ ആസവാനം ഖയം പാപുണാതി; നോ ചേ ആസവാനം ഖയം പാപുണാതി, തേനേവ ധമ്മരാഗേന തായ ധമ്മനന്ദിയാ പഞ്ചന്നം ഓരമ്ഭാഗിയാനം സംയോജനാനം പരിക്ഖയാ ഓപപാതികോ ഹോതി തത്ഥ പരിനിബ്ബായീ അനാവത്തിധമ്മോ തസ്മാ ലോകാ. അയമ്പി ഖോ, ഗഹപതി, തേന ഭഗവതാ ജാനതാ പസ്സതാ അരഹതാ സമ്മാസമ്ബുദ്ധേന ഏകധമ്മോ

സമ്മദക്ഖാതോ, യത്ഥ ഭിക്ഖുനോ അപ്പമത്തസ്സ ആതാപിനോ പഹിതത്തസ്സ വിഹരതോ അവിമുത്തം വാ ചിത്തം വിമുച്ചതി അപരിക്ഖീണാ വാ ആസവാ പരിക്ഖയം ഗച്ഛന്തി, അനനുപ്പത്തം വാ അനുത്തരം യോഗക്ഖേമം അനുപാപുണാതി.

“പുന ചപരം, ഗഹപതി, ഭിക്ഖു മേത്താസഹഗതേന ചേതസാ ഏകം ദിസം ഫരിത്വാ വിഹരതി തഥാ ദുതിയം തഥാ തതിയം തഥാ ചതുത്ഥം. ഇതി ഉദ്ധമധോ തിരിയം സബ്ബധി സബ്ബത്തതായ സബ്ബാവന്തം ലോകം മേത്താസഹഗതേന ചേതസാ ഏകം ദിസം ഫരിത്വാ വിഹരതി വിപുലേന മഹഗ്ഗതേന അപ്പമാണേന അവേരേന അബ്യാപജ്ജേന ഫരിത്വാ വിഹരതി. സോ ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - ‘അയമ്പി ഖോ മേത്താ ചേതോവിമുത്തി അഭിസങ്ഖതാ അഭിസഞ്ചേതയിതാ’. ‘യം ഖോ പന കിഞ്ചി അഭിസങ്ഖതം അഭിസഞ്ചേതയിതം തദനിച്ചം നിരോധധമ്മ’ന്തി പജാനാതി. സോ തത്ഥ ഠിതോ ആസവാനം ഖയം പാപുണാതി; നോ ചേ ആസവാനം ഖയം പാപുണാതി, തേനേവ ധമ്മരാഗേന തായ ധമ്മനന്ദിയാ പഞ്ചന്നം ഓരമ്ഭാഗിയാനം സംയോജനാനം പരിക്ഖയാ ഓപപാതികോ ഹോതി തത്ഥ പരിനിബ്ബായീ അനാവത്തിധമ്മോ തസ്മാ ലോകാ. അയമ്പി ഖോ, ഗഹപതി, തേന ഭഗവതാ ജാനതാ...പേ॰ ... അനനുപ്പത്തം വാ അനുത്തരം യോഗക്ഖേമം അനുപാപുണാതി.

“പുന ചപരം, ഗഹപതി, ഭിക്ഖു കരുണാസഹഗതേന ചേതസാ...പേ॰... മുദിതാസഹഗതേന ചേതസാ...പേ॰... ഉപേക്ഖാസഹഗതേന ചേതസാ ഏകം ദിസം ഫരിത്വാ വിഹരതി തഥാ ദുതിയം തഥാ തതിയം തഥാ ചതുത്ഥം. ഇതി ഉദ്ധമധോ തിരിയം സബ്ബധി സബ്ബത്തതായ സബ്ബാവന്തം ലോകം ഉപേക്ഖാസഹഗതേന ചേതസാ വിപുലേന മഹഗ്ഗതേന അപ്പമാണേന അവേരേന അബ്യാപജ്ജേന ഫരിത്വാ വിഹരതി. സോ ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - ‘അയമ്പി ഖോ ഉപേക്ഖാചേതോവിമുത്തി അഭിസങ്ഖതാ അഭിസഞ്ചേതയിതാ’. ‘യം ഖോ പന കിഞ്ചി അഭിസങ്ഖതം അഭിസഞ്ചേതയിതം തദനിച്ചം നിരോധധമ്മ’ന്തി പജാനാതി. സോ തത്ഥ ഠിതോ ആസവാനം ഖയം പാപുണാതി; നോ ചേ ആസവാനം ഖയം പാപുണാതി, തേനേവ ധമ്മരാഗേന തായ ധമ്മനന്ദിയാ പഞ്ചന്നം ഓരമ്ഭാഗിയാനം സംയോജനാനം പരിക്ഖയാ ഓപപാതികോ ഹോതി തത്ഥ പരിനിബ്ബായീ അനാവത്തിധമ്മോ തസ്മാ ലോകാ. അയമ്പി ഖോ , ഗഹപതി, തേന ഭഗവതാ ജാനതാ...പേ॰... അനനുപ്പത്തം വാ അനുത്തരം യോഗക്ഖേമം അനുപാപുണാതി.

“പുന ചപരം, ഗഹപതി, ഭിക്ഖു സബ്ബസോ രൂപസഞ്ഞാനം സമതിക്കമാ പടിഘസഞ്ഞാനം അത്ഥങ്ഗമാ നാനത്തസഞ്ഞാനം അമനസികാരാ ‘അനന്തോ ആകാസോ’തി ആകാസാനഞ്ചായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. സോ ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - ‘അയമ്പി ഖോ ആകാസാനഞ്ചായതനസമാപത്തി അഭിസങ്ഖതാ അഭിസഞ്ചേതയിതാ’. ‘യം ഖോ പന കിഞ്ചി അഭിസങ്ഖതം അഭിസഞ്ചേതയിതം തദനിച്ചം നിരോധധമ്മ’ന്തി പജാനാതി. സോ തത്ഥ ഠിതോ ആസവാനം ഖയം പാപുണാതി; നോ ചേ ആസവാനം ഖയം പാപുണാതി, തേനേവ ധമ്മരാഗേന തായ ധമ്മനന്ദിയാ പഞ്ചന്നം ഓരമ്ഭാഗിയാനം സംയോജനാനം പരിക്ഖയാ ഓപപാതികോ ഹോതി തത്ഥ പരിനിബ്ബായീ

അനാവത്തിധമ്മോ തസ്മാ ലോകാ. അയമ്പി ഖോ, ഗഹപതി, തേന ഭഗവതാ ജാനതാ...പേ॰... അനനുപ്പത്തം വാ അനുത്തരം യോഗക്ഖേമം അനുപാപുണാതി.

“പുന ചപരം, ഗഹപതി, ഭിക്ഖു സബ്ബസോ ആകാസാനഞ്ചായതനം സമതിക്കമ്മ ‘അനന്തം വിഞ്ഞാണ’ന്തി വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി...പേ॰... സബ്ബസോ വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനം സമതിക്കമ്മ ‘നത്ഥി കിഞ്ചീ’തി ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. സോ ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - ‘അയമ്പി ഖോ ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനസമാപത്തി അഭിസങ്ഖതാ അഭിസഞ്ചേതയിതാ’. ‘യം ഖോ പന കിഞ്ചി അഭിസങ്ഖതം അഭിസഞ്ചേതയിതം തദനിച്ചം നിരോധധമ്മ’ന്തി പജാനാതി. സോ തത്ഥ ഠിതോ ആസവാനം ഖയം പാപുണാതി; നോ ചേ ആസവാനം ഖയം പാപുണാതി, തേനേവ ധമ്മരാഗേന തായ ധമ്മനന്ദിയാ പഞ്ചന്നം ഓരമ്ഭാഗിയാനം സംയോജനാനം പരിക്ഖയാ ഓപപാതികോ ഹോതി തത്ഥ പരിനിബ്ബായീ അനാവത്തിധമ്മോ തസ്മാ ലോകാ. അയമ്പി ഖോ, ഗഹപതി, തേന ഭഗവതാ ജാനതാ...പേ॰... അനനുപ്പത്തം വാ അനുത്തരം യോഗക്ഖേമം അനുപാപുണാതീ”തി.

ഏവം വുത്തേ ദസമോ ഗഹപതി അട്ഠകനാഗരോ ആയസ്മന്തം ആനന്ദം ഏതദവോച - “സേയ്യഥാപി, ഭന്തേ ആനന്ദ, പുരിസോ ഏകം നിധിമുഖം ഗവേസന്തോ സകിദേവ [സബ്ബത്ഥപി ഏവമേവ ദിസ്സതി] ഏകാദസ നിധിമുഖാനി അധിഗച്ഛേയ്യ; ഏവമേവം ഖോ അഹം, ഭന്തേ, ഏകം അമതദ്വാരം ഗവേസന്തോ സകിദേവ ഏകാദസ അമതദ്വാരാനി [ഏകാദസന്നം അമതദ്വാരാനം (സബ്ബത്ഥ) മ॰ നി॰ ൨.൨൧ പസ്സിതബ്ബം] അലത്ഥം സേവനായ [സവനായ (സ്യാ॰) സീ॰ പീ॰ മജ്ഝിമപണ്ണാസകദുതിയസുത്തേപി, ഭാവനായ (മ॰ നി॰ ൨.൨൧)]. സേയ്യഥാപി, ഭന്തേ, പുരിസസ്സ അഗാരം ഏകാദസ ദ്വാരം. സോ തസ്മിം അഗാരേ ആദിത്തേ ഏകമേകേനപി ദ്വാരേന സക്കുണേയ്യ അത്താനം സോത്ഥിം കാതും; ഏവമേവം ഖോ അഹം, ഭന്തേ, ഇമേസം ഏകാദസന്നം അമതദ്വാരാനം ഏകമേകേനപി അമതദ്വാരേന സക്കുണിസ്സാമി അത്താനം സോത്ഥിം കാതും. ഇമേ ഹി നാമ, ഭന്തേ, അഞ്ഞതിത്ഥിയാ ആചരിയസ്സ ആചരിയധനം പരിയേസിസ്സന്തി. കിം [കിമങ്ഗം (മ॰ നി॰ ൨.൨൧)] പനാഹം ആയസ്മതോ ആനന്ദസ്സ പൂജം ന കരിസ്സാമീ”തി!

അഥ ഖോ ദസമോ ഗഹപതി അട്ഠകനാഗരോ വേസാലികഞ്ച പാടലിപുത്തകഞ്ച ഭിക്ഖുസങ്ഘം സന്നിപാതാപേത്വാ പണീതേന ഖാദനീയേന ഭോജനീയേന സഹത്ഥാ സന്തപ്പേസി സമ്പവാരേസി. ഏകമേകഞ്ച ഭിക്ഖും പച്ചേകം ദുസ്സയുഗേന അച്ഛാദേസി, ആയസ്മന്തഞ്ച ആനന്ദം തിചീവരേന. ആയസ്മതോ ആനന്ദസ്സ പഞ്ചസതം വിഹാരം കാരാപേസീതി. ഛട്ഠം.

൭. ഗോപാലസുത്തം

൧൭. “ഏകാദസഹി, ഭിക്ഖവേ, അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ ഗോപാലകോ അഭബ്ബോ ഗോഗണം പരിഹരിതും ഫാതിം കാതും [ഫാതികത്തും (സീ॰), ഫാതികാതും (സ്യാ॰ പീ॰)]. കതമേഹി ഏകാദസഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഗോപാലകോ ന രൂപഞ്ഞൂ ഹോതി, ന ലക്ഖണകുസലോ ഹോതി, ന ആസാടികം ഹാരേതാ [സാടേതാ (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)] ഹോതി, ന വണം പടിച്ഛാദേതാ ഹോതി, ന ധൂമം കത്താ ഹോതി, ന തിത്ഥം ജാനാതി, ന പീതം

ജാനാതി, ന വീഥിം ജാനാതി, ന ഗോചരകുസലോ ഹോതി, അനവസേസദോഹീ ച ഹോതി, യേ തേ ഉസഭാ ഗോപിതരോ ഗോപരിണായകാ തേ ന അതിരേകപൂജായ പൂജേതാ ഹോതി . ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഏകാദസഹി അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ ഗോപാലകോ അഭബ്ബോ ഗോഗണം പരിഹരിതും ഫാതിം കാതും.

''ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഏകാദസഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അഭബ്ബോ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ വുദ്ധിം വിരൂള്ഹിം വേപുല്ലം ആപജ്ജിതും. കതമേഹി ഏകാദസഹി? ഇധ , ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ന രൂപഞ്ഞൂ ഹോതി, ന ലക്ഖണകുസലോ ഹോതി, ന ആസാടികം ഹാരേതാ ഹോതി, ന വണം പടിച്ഛാദേതാ ഹോതി, ന ധൂമം കത്താ ഹോതി, ന തിത്ഥം ജാനാതി, ന പീതം ജാനാതി, ന വീഥിം ജാനാതി, ന ഗോചരകുസലോ ഹോതി, അനവസേസദോഹീ ച ഹോതി, യേ തേ ഭിക്ഖൂ ഥേരാ രത്തഞ്ഞൂ ചിരപബ്ബജിതാ സങ്ഘപിതരോ സങ്ഘപരിണായകാ തേ ന അതിരേകപൂജായ പൂജേതാ ഹോതി.

''കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ന രൂപഞ്ഞൂ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു യം കിഞ്ചി രൂപം ( ) [(സബ്ബം രൂപം) മ॰ നി॰ ൧.൩൪൭ ( ) കത്ഥചി ദിസ്സതി] 'ചത്താരി മഹാഭൂതാനി, ചതുന്നഞ്ച മഹാഭൂതാനം ഉപാദായരൂപ'ന്തി യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ന രൂപഞ്ഞൂ ഹോതി.

''കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ന ലക്ഖണകുസലോ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു 'കമ്മലക്ഖണോ ബാലോ, കമ്മലക്ഖണോ പണ്ഡിതോ'തി യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ന ലക്ഖണകുസലോ ഹോതി.

''കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ന ആസാടികം ഹാരേതാ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഉപ്പന്നം കാമവിതക്കം അധിവാസേതി നപ്പജഹതി ന വിനോദേതി ന ബ്യന്തീകരോതി ന അനഭാവം ഗമേതി, ഉപ്പന്നം ബ്യാപാദവിതക്കം... ഉപ്പന്നം വിഹിംസാവിതക്കം... ഉപ്പന്നുപ്പന്നേ പാപകേ അകുസലേ ധമ്മേ അധിവാസേതി നപ്പജഹതി ന വിനോദേതി ന ബ്യന്തീകരോതി ന അനഭാവം ഗമേതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ന ആസാടികം ഹാരേതാ ഹോതി.

''കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ന വണം പടിച്ഛാദേതാ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ചക്ഖുനാ രൂപം ദിസ്വാ നിമിത്തഗ്ഗാഹീ ഹോതി അനുബ്യഞ്ജനഗ്ഗാഹീ; യത്വാധികരണമേനം ചക്ഖുന്ദ്രിയം അസംവുതം വിഹരന്തം അഭിജ്ഝാദോമനസ്സാ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ അന്വാസ്സവേയ്യും, തസ്സ സംവരായ ന പടിപജ്ജതി; ന രക്ഖതി ചക്ഖുന്ദ്രിയം, ചക്ഖുന്ദ്രിയേ സംവരം നാപജ്ജതി. സോതേന സദ്ദം സുത്വാ... ഘാനേന ഗന്ധം ഘായിത്വാ... ജിവ്ഹായ രസം സായിത്വാ... കായേന ഫോട്ഠബ്ബം ഫുസിത്വാ... മനസാ ധമ്മം വിഞ്ഞായ നിമിത്തഗ്ഗാഹീ ഹോതി അനുബ്യഞ്ജനഗ്ഗാഹീ; യത്വാധികരണമേനം മനിന്ദ്രിയം അസംവുതം വിഹരന്തം അഭിജ്ഝാദോമനസ്സാ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ അന്വാസ്സവേയ്യും, തസ്സ സംവരായ ന പടിപജ്ജതി; ന രക്ഖതി

മനിന്ദ്രിയം, മനിന്ദ്രിയേ സംവരം നാപജ്ജതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ന വണ്ണം പടിച്ഛാദേതാ ഹോതി.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ന ധൂമം കത്താ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ന [മ॰ നി॰ ൧.൩൪൬-൩൪൭ പന അയം നകാരോ ധമ്മന്തിപദസ്സ അനന്തരം ദിസ്സതി] യഥാസുതം യഥാപരിയത്തം ധമ്മം വിത്ഥാരേന പരേസം ദേസേതാ ഹോതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ന ധൂമം കത്താ ഹോതി.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ന തിത്ഥം ജാനാതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു യേ തേ ഭിക്ഖൂ ബഹുസ്സുതാ ആഗതാഗമാ ധമ്മധരാ വിനയധരാ മാതികാധരാ, തേ കാലേന കാലം ഉപസങ്കമിത്വാ ന പരിപുച്ഛതി ന പരിപഞ്ഹതി - ‘ഇദം, ഭന്തേ, കഥം, ഇമസ്സ കോ അത്ഥോ’തി? തസ്സ തേ ആയസ്മന്തോ അവിവടഞ്ചേവ ന വിവരന്തി, അനുത്താനീകതഞ്ച ന ഉത്താനീകരോന്തി, അനേകവിഹിതേസു ച കങ്ഖാഠാനിയേസു ധമ്മേസു കങ്ഖം ന പടിവിനോദേന്തി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ന തിത്ഥം ജാനാതി.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ന പീതം ജാനാതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ ദേസിയമാനേ ന ലഭതി അത്ഥവേദം, ന ലഭതി ധമ്മവേദം , ന ലഭതി ധമ്മൂപസംഹിതം പാമോജ്ജം. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ന പീതം ജാനാതി.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ന വീഥിം ജാനാതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അരിയം അട്ഠങ്ഗികം മഗ്ഗം യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ന വീഥിം ജാനാതി.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ന ഗോചരകുസലോ ഹോതി? ഇധ , ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ചത്താരോ സതിപട്ഠാനേ യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ന ഗോചരകുസലോ ഹോതി.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അനവസേസദോഹീ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖും സദ്ധാ ഗഹപതികാ അഭിഹട്ഠും പവാരേന്തി ചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരേഹി. തത്ര ഭിക്ഖു മത്തം ന ജാനാതി പടിഗ്ഗഹണായ. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അനവസേസദോഹീ ഹോതി.

“കഥഞ്ച , ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു യേ തേ ഭിക്ഖൂ ഥേരാ രത്തഞ്ഞൂ ചിരപബ്ബജിതാ സങ്ഘപിതരോ സങ്ഘപരിണായകാ, തേ ന അതിരേകപൂജായ പൂജേതാ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു യേ തേ ഭിക്ഖൂ ഥേരാ രത്തഞ്ഞൂ ചിരപബ്ബജിതാ സങ്ഘപിതരോ സങ്ഘപരിണായകാ, തേസു ന മേത്തം കായകമ്മം പച്ചുപട്ഠാപേതി ആവി ചേവ രഹോ ച, ന മേത്തം വചീകമ്മം... ന മേത്തം മനോകമ്മം പച്ചുപട്ഠാപേതി ആവി ചേവ രഹോ ച. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു യേ തേ ഭിക്ഖൂ ഥേരാ രത്തഞ്ഞൂ ചിരപബ്ബജിതാ സങ്ഘപിതരോ സങ്ഘപരിണായകാ, ന തേ അതിരേകപൂജായ പൂജേതാ ഹോതി.

“ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഏകാദസഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അഭബ്ബോ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ വുദ്ധിം വിരൂള്ഹിം വേപുല്ലം ആപജ്ജിതും.

“ഏകാദസഹി, ഭിക്ഖവേ, അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ ഗോപാലകോ ഭബ്ബോ ഗോഗണം പരിഹരിതും ഫാതിം കാതും. കതമേഹി ഏകാദസഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഗോപാലകോ രൂപഞ്ഞൂ ഹോതി, ലക്ഖണകുസലോ ഹോതി, ആസാടികം ഹാരേതാ ഹോതി, വണം പടിച്ഛാദേതാ ഹോതി, ധൂമം കത്താ ഹോതി, തിത്ഥം ജാനാതി, പീതം ജാനാതി, വീഥിം ജാനാതി, ഗോചരകുസലോ ഹോതി, സാവസേസദോഹീ ച ഹോതി, യേ തേ ഉസഭാ ഗോപിതരോ ഗോപരിണായകാ തേ അതിരേകപൂജായ പൂജേതാ ഹോതി - ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഏകാദസഹി അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ ഗോപാലകോ ഭബ്ബോ ഗോഗണം പരിഹരിതും ഫാതിം കാതും.

“ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഏകാദസഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ഭബ്ബോ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ വുദ്ധിം വിരൂള്ഹിം വേപുല്ലം ആപജ്ജിതും. കതമേഹി ഏകാദസഹി? ഇധ , ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു രൂപഞ്ഞൂ ഹോതി, ലക്ഖണകുസലോ ഹോതി, ആസാടികം ഹാരേതാ ഹോതി, വണം പടിച്ഛാദേതാ ഹോതി, ധൂമം കത്താ ഹോതി, തിത്ഥം ജാനാതി, പീതം ജാനാതി, വീഥിം ജാനാതി, ഗോചരകുസലോ ഹോതി, സാവസേസദോഹീ ച ഹോതി, യേ തേ ഭിക്ഖൂ ഥേരാ രത്തഞ്ഞൂ ചിരപബ്ബജിതാ സങ്ഘപിതരോ സങ്ഘപരിണായകാ തേ അതിരേകപൂജായ പൂജേതാ ഹോതി.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു രൂപഞ്ഞൂ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു യം കിഞ്ചി രൂപം ‘ചത്താരി മഹാഭൂതാനി, ചതുന്നഞ്ച മഹാഭൂതാനം ഉപാദായരൂപ’ന്തി യഥാഭൂതം പജാനാതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു രൂപഞ്ഞൂ ഹോതി.

“കഥഞ്ച , ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ലക്ഖണകുസലോ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ‘കമ്മലക്ഖണോ ബാലോ, കമ്മലക്ഖണോ പണ്ഡിതോ’തി യഥാഭൂതം പജാനാതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ലക്ഖണകുസലോ ഹോതി.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ആസാടികം ഹാരേതാ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഉപ്പന്നം കാമവിതക്കം നാധിവാസേതി പജഹതി വിനോദേതി ബ്യന്തീകരോതി അനഭാവം ഗമേതി, ഉപ്പന്നം ബ്യാപാദവിതക്കം… ഉപ്പന്നം വിഹിംസാവിതക്കം… ഉപ്പന്നുപ്പന്നേ പാപകേ അകുസലേ ധമ്മേ നാധിവാസേതി പജഹതി വിനോദേതി ബ്യന്തീകരോതി അനഭാവം ഗമേതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ആസാടികം ഹാരേതാ ഹോതി.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു വണം പടിച്ഛാദേതാ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ചക്ഖുനാ രൂപം ദിസ്വാ ന നിമിത്തഗ്ഗാഹീ ഹോതി നാനുബ്യഞ്ജനഗ്ഗാഹീ; യത്വാധികരണമേനം ചക്ഖുന്ദ്രിയം അസംവുതം വിഹരന്തം അഭിജ്ഝാദോമനസ്സാ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ അന്വാസ്സവേയ്യും, തസ്സ സംവരായ പടിപജ്ജതി; രക്ഖതി ചക്ഖുന്ദ്രിയം, ചക്ഖുന്ദ്രിയേ സംവരം ആപജ്ജതി. സോതേന സദ്ദം സുത്വാ… ഘാനേന ഗന്ധം ഘായിത്വാ… ജിവ്ഹായ രസം സായിത്വാ… കായേന ഫോട്ഠബ്ബം ഫുസിത്വാ… മനസാ ധമ്മം വിഞ്ഞായ ന നിമിത്തഗ്ഗാഹീ ഹോതി നാനുബ്യഞ്ജനഗ്ഗാഹീ; യത്വാധികരണമേനം മനിന്ദ്രിയം

അസംവുതം വിഹരന്തം അഭിജ്ഝാദോമനസ്സാ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ അന്വാസ്സവേയ്യും, തസ്സ സംവരായ പടിപജ്ജതി; രക്ഖതി മനിന്ദ്രിയം, മനിന്ദ്രിയേ സംവരം ആപജ്ജതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു വണം പടിച്ഛാദേതാ ഹോതി.

"കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ധൂമം കത്താ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു യഥാസുതം യഥാപരിയത്തം ധമ്മം വിത്ഥാരേന പരേസം ദേസേതാ ഹോതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ധൂമം കത്താ ഹോതി.

"കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു തിത്ഥം ജാനാതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു യേ തേ ഭിക്ഖൂ ബഹുസ്സുതാ ആഗതാഗമാ ധമ്മധരാ വിനയധരാ മാതികാധരാ, തേ കാലേന കാലം ഉപസങ്കമിത്വാ പരിപുച്ഛതി പരിപഞ്ഹതി - 'ഇദം, ഭന്തേ, കഥം, ഇമസ്സ കോ അത്ഥോ'തി? തസ്സ തേ ആയസ്മന്തോ അവിവടഞ്ചേവ വിവരന്തി, അനുത്താനീകതഞ്ച ഉത്താനീകരോന്തി, അനേകവിഹിതേസു ച കങ്ഖാഠാനിയേസു ധമ്മേസു കങ്ഖം പടിവിനോദേന്തി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു തിത്ഥം ജാനാതി.

"കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പീതം ജാനാതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ ദേസിയമാനേ ലഭതി അത്ഥവേദം, ലഭതി ധമ്മവേദം, ലഭതി ധമ്മൂപസംഹിതം പാമോജ്ജം. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പീതം ജാനാതി.

"കഥഞ്ച , ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു വീഥിം ജാനാതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അരിയം അട്ഠങ്ഗികം മഗ്ഗം യഥാഭൂതം പജാനാതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു വീഥിം ജാനാതി.

"കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഗോചരകുസലോ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ചത്താരോ സതിപട്ഠാനേ യഥാഭൂതം പജാനാതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഗോചരകുസലോ ഹോതി.

"കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സാവസേസദോഹീ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖും സദ്ധാ ഗഹപതികാ അഭിഹട്ഠും പവാരേന്തി ചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരേഹി. തത്ര ഭിക്ഖു മത്തം ജാനാതി പടിഗ്ഗഹണായ. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സാവസേസദോഹീ ഹോതി.

"കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു യേ തേ ഭിക്ഖൂ ഥേരാ രത്തഞ്ഞൂ ചിരപബ്ബജിതാ സങ്ഘപിതരോ സങ്ഘപരിണായകാ, തേ അതിരേകപൂജായ പൂജേതാ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു യേ തേ ഥേരാ രത്തഞ്ഞൂ ചിരപബ്ബജിതാ സങ്ഘപിതരോ സങ്ഘപരിണായകാ, തേസു മേത്തം കായകമ്മം പച്ചുപട്ഠാപേതി ആവി ചേവ രഹോ ച, മേത്തം വചീകമ്മം... മേത്തം മനോകമ്മം പച്ചുപട്ഠാപേതി ആവി ചേവ രഹോ ച. ഏവം ഖോ , ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു യേ തേ ഭിക്ഖൂ ഥേരാ രത്തഞ്ഞൂ ചിരപബ്ബജിതാ സങ്ഘപിതരോ സങ്ഘപരിണായകാ, തേ അതിരേകപൂജായ പൂജേതാ ഹോതി.

“ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഏകാദസഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ഭബ്ബോ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ വുദ്ധിം വിരൂള്ഹിം വേപുല്ലം ആപജ്ജിതു”ന്തി. സത്തമം.

൮. പഠമസമാധിസുത്തം

൧൮. [അം॰ നി॰ ൧൦.൬] അഥ ഖോ സമ്ബഹുലാ ഭിക്ഖൂ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമിംസു; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദിംസു. ഏകമന്തം നിസിന്നാ ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ ഭഗവന്തം ഏതദവോചും -

“സിയാ നു ഖോ, ഭന്തേ, ഭിക്ഖുനോ തഥാരൂപോ സമാധിപടിലാഭോ യഥാ നേവ പഥവിയം പഥവിസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ആപസ്മിം ആപോസഞ്ഞീ അസ്സ, ന തേജസ്മിം തേജോസഞ്ഞീ അസ്സ, ന വായസ്മിം വായോസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ആകാസാനഞ്ചായതനേ ആകാസാനഞ്ചായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനേ വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനേ ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനേ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ഇധലോകേ ഇധലോകസഞ്ഞീ അസ്സ, ന പരലോകേ പരലോകസഞ്ഞീ അസ്സ, യമ്പിദം ദിട്ഠം സുതം മുതം വിഞ്ഞാതം പത്തം പരിയേസിതം അനുവിചരിതം മനസാ തത്രാപി ന സഞ്ഞീ അസ്സ; സഞ്ഞീ ച പന അസ്സാ”തി?

“സിയാ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ തഥാരൂപോ സമാധിപടിലാഭോ യഥാ നേവ പഥവിയം പഥവിസഞ്ഞീ അസ്സ...പേ॰ ... യമ്പിദം ദിട്ഠം സുതം മുതം വിഞ്ഞാതം പത്തം പരിയേസിതം അനുവിചരിതം മനസാ തത്രാപി ന സഞ്ഞീ അസ്സ; സഞ്ഞീ ച പന അസ്സാ”തി.

“യഥാ കഥം പന, ഭന്തേ, സിയാ ഭിക്ഖുനോ തഥാരൂപോ സമാധിപടിലാഭോ യഥാ നേവ പഥവിയം പഥവിസഞ്ഞീ അസ്സ...പേ॰... യമ്പിദം ദിട്ഠം സുതം മുതം വിഞ്ഞാതം പത്തം പരിയേസിതം അനുവിചരിതം മനസാ തത്രാപി ന സഞ്ഞീ അസ്സ; സഞ്ഞീ ച പന അസ്സാ”തി?

“ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഏവംസഞ്ഞീ ഹോതി - ‘ഏതം സന്തം ഏതം പണീതം, യദിദം സബ്ബസങ്ഖാരസമഥോ സബ്ബൂപധിപടിനിസ്സഗ്ഗോ തണ്ഹാക്ഖയോ വിരാഗോ നിരോധോ നിബ്ബാന’ന്തി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സിയാ ഭിക്ഖുനോ തഥാരൂപോ സമാധിപടിലാഭോ യഥാ നേവ പഥവിയം പഥവിസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ആപസ്മിം ആപോസഞ്ഞീ അസ്സ, ന തേജസ്മിം തേജോസഞ്ഞീ അസ്സ, ന വായസ്മിം വായോസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ആകാസാനഞ്ചായതനേ ആകാസാനഞ്ചായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനേ വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനേ ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനേ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ഇധലോകേ ഇധലോകസഞ്ഞീ അസ്സ, ന പരലോകേ പരലോകസഞ്ഞീ അസ്സ, യമ്പിദം ദിട്ഠം സുതം മുതം വിഞ്ഞാതം പത്തം പരിയേസിതം അനുവിചരിതം മനസാ തത്രാപി ന സഞ്ഞീ അസ്സ; സഞ്ഞീ ച പന അസ്സാ”തി. അട്ഠമം.

൯. ദുതിയസമാധിസുത്തം

൧൬. തത്ര ഖോ ഭഗവാ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - "ഭിക്ഖവോ"തി. "ഭദന്തേ"തി തേ ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസും. ഭഗവാ ഏതദവോച -

"സിയാ നു ഖോ ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ തഥാരൂപോ സമാധിപടിലാഭോ യഥാ നേവ പഥവിയം പഥവിസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ആപസ്മിം ആപോസഞ്ഞീ അസ്സ...പേ॰... ന ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനേ ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനേ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ഇധലോകേ ഇധലോകസഞ്ഞീ അസ്സ, ന പരലോകേ പരലോകസഞ്ഞീ അസ്സ, യമ്പിദം ദിട്ഠം സുതം മുതം വിഞ്ഞാതം പത്തം പരിയേസിതം അനുവിചരിതം മനസാ തത്രാപി ന സഞ്ഞീ അസ്സ; സഞ്ഞീ ച പന അസ്സാ"തി? "ഭഗവംമൂലകാ നോ, ഭന്തേ, ധമ്മാ ഭഗവംനേത്തികാ ഭഗവംപടിസരണാ. സാധു വത, ഭന്തേ, ഭഗവന്തംയേവ പടിഭാതു ഏതസ്സ ഭാസിതസ്സ അത്ഥോ. ഭഗവതോ സുത്വാ ഭിക്ഖൂ ധാരേസ്സന്തീ"തി.

"തേന ഹി, ഭിക്ഖവേ, സുണാഥ, സാധുകം മനസി കരോഥ; ഭാസിസ്സാമീ"തി. "ഏവം, ഭന്തേ"തി ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസും. ഭഗവാ ഏതദവോച -

"സിയാ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ തഥാരൂപോ സമാധിപടിലാഭോ യഥാ നേവ പഥവിയം പഥവിസഞ്ഞീ അസ്സ...പേ॰... യമ്പിദം ദിട്ഠം സുതം മുതം വിഞ്ഞാതം പത്തം പരിയേസിതം അനുവിചരിതം മനസാ തത്രാപി ന സഞ്ഞീ അസ്സ; സഞ്ഞീ ച പന അസ്സാ"തി.

"യഥാ കഥം പന, ഭന്തേ, സിയാ ഭിക്ഖുനോ തഥാരൂപോ സമാധിപടിലാഭോ യഥാ നേവ പഥവിയം പഥവിസഞ്ഞീ അസ്സ...പേ॰... യമ്പിദം ദിട്ഠം സുതം മുതം വിഞ്ഞാതം പത്തം പരിയേസിതം അനുവിചരിതം മനസാ തത്രാപി ന സഞ്ഞീ അസ്സ; സഞ്ഞീ ച പന അസ്സാ"തി?

"ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഏവംസഞ്ഞീ ഹോതി - 'ഏതം സന്തം ഏതം പണീതം, യദിദം സബ്ബസങ്ഖാരസമഥോ സബ്ബൂപധിപടിനിസ്സഗ്ഗോ തണ്ഹാക്ഖയോ വിരാഗോ നിരോധോ നിബ്ബാന'ന്തി . ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സിയാ ഭിക്ഖുനോ തഥാരൂപോ സമാധിപടിലാഭോ യഥാ നേവ പഥവിയം പഥവിസഞ്ഞീ അസ്സ...പേ॰ ... യമ്പിദം ദിട്ഠം സുതം മുതം വിഞ്ഞാതം പത്തം പരിയേസിതം അനുവിചരിതം മനസാ തത്രാപി ന സഞ്ഞീ അസ്സ; സഞ്ഞീ ച പന അസ്സാ"തി. നവമം.

൧൦. തതിയസമാധിസുത്തം

൨൦. [അം॰ നി॰ ൧൦.൭] അഥ ഖോ സമ്ബഹുലാ ഭിക്ഖൂ യേനായസ്മാ സാരിപുത്തോ തേനുപസങ്കമിംസു; ഉപസങ്കമിത്വാ ആയസ്മതാ സാരിപുത്തേന സദ്ധിം സമ്മോദിംസു. സമ്മോദനീയം കഥം സാരണീയം വീതിസാരേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദിംസു. ഏകമന്തം നിസിന്നാ ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ ആയസ്മന്തം സാരിപുത്തം ഏതദവോചും -

"സിയാ നു ഖോ, ആവുസോ സാരിപുത്ത, ഭിക്ഖുനോ തഥാരൂപോ സമാധിപടിലാഭോ യഥാ നേവ പഥവിയം പഥവിസഞ്ഞീ അസ്സ...പേ॰... യമ്പിദം

ദിട്ഠം സുതം മുതം വിഞ്ഞാതം പത്തം പരിയേസിതം അനുവിചരിതം മനസാ തത്രാപി ന സഞ്ഞീ അസ്സ; സഞ്ഞീ ച പന അസ്സാ''തി? ''സിയാ, ആവുസോ, ഭിക്ഖുനോ തഥാരൂപോ സമാധിപടിലാഭോ യഥാ നേവ പഥവിയം പഥവിസഞ്ഞീ അസ്സ...പേ॰... യമ്പിദം ദിട്ഠം സുതം മുതം വിഞ്ഞാതം പത്തം പരിയേസിതം അനുവിചരിതം മനസാ തത്രാപി ന സഞ്ഞീ അസ്സ; സഞ്ഞീ ച പന അസ്സാ''തി.

''യഥാ കഥം പന, ആവുസോ സാരിപുത്ത, സിയാ ഭിക്ഖുനോ തഥാരൂപോ സമാധിപടിലാഭോ യഥാ നേവ പഥവിയം പഥവിസഞ്ഞീ അസ്സ...പേ॰... യമ്പിദം ദിട്ഠം സുതം മുതം വിഞ്ഞാതം പത്തം പരിയേസിതം അനുവിചരിതം മനസാ തത്രാപി ന സഞ്ഞീ അസ്സ; സഞ്ഞീ ച പന അസ്സാ''തി?

''ഇധ , ആവുസോ, ഭിക്ഖു ഏവംസഞ്ഞീ ഹോതി - 'ഏതം സന്തം ഏതം പണീതം, യദിദം സബ്ബസങ്ഖാരസമഥോ സബ്ബൂപധിപടിനിസ്സഗ്ഗോ തണ്ഹാക്ഖയോ വിരാഗോ നിരോധോ നിബ്ബാന'ന്തി. ഏവം ഖോ, ആവുസോ, സിയാ ഭിക്ഖുനോ തഥാരൂപോ സമാധിപടിലാഭോ യഥാ നേവ പഥവിയം പഥവിസഞ്ഞീ അസ്സ...പേ॰... യമ്പിദം ദിട്ഠം സുതം മുതം വിഞ്ഞാതം പത്തം പരിയേസിതം അനുവിചരിതം മനസാ തത്രാപി ന സഞ്ഞീ അസ്സ; സഞ്ഞീ ച പന അസ്സാ''തി. ദസമം.

൧൧. ചതുത്ഥസമാധിസുത്തം

൮൧. തത്ര ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - ''സിയാ നു ഖോ, ആവുസോ, ഭിക്ഖുനോ തഥാരൂപോ സമാധിപടിലാഭോ യഥാ നേവ പഥവിയം പഥവിസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ആപസ്മിം ആപോസഞ്ഞീ അസ്സ, ന തേജസ്മിം തേജോസഞ്ഞീ അസ്സ, ന വായസ്മിം വായോസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ആകാസാനഞ്ചായതനേ ആകാസാനഞ്ചായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനേ വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനേ ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനേ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ഇധലോകേ ഇധലോകസഞ്ഞീ അസ്സ, ന പരലോകേ പരലോകസഞ്ഞീ അസ്സ, യമ്പിദം ദിട്ഠം സുതം മുതം വിഞ്ഞാതം പത്തം പരിയേസിതം അനുവിചരിതം മനസാ തത്രാപി ന സഞ്ഞീ അസ്സ; സഞ്ഞീ ച പന അസ്സാ''തി?

''ദൂരതോപി ഖോ മയം, ആവുസോ, ആഗച്ഛേയ്യാമ ആയസ്മതോ സാരിപുത്തസ്സ സന്തികേ ഏതസ്സ ഭാസിതസ്സ അത്ഥമഞ്ഞാതും. സാധു വതായസ്മന്തംയേവ സാരിപുത്തം പടിഭാതു ഏതസ്സ ഭാസിതസ്സ അത്ഥോ. ആയസ്മതോ സാരിപുത്തസ്സ സുത്വാ ഭിക്ഖൂ ധാരേസ്സന്തീ''തി.

''തേനഹാവുസോ, സുണാഥ, സാധുകം മനസി കരോഥ ; ഭാസിസ്സാമീ''തി. ''ഏവമാവുസോ''തി ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ ആയസ്മതോ സാരിപുത്തസ്സ പച്ചസ്സോസും. ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ഏതദവോച -

''സിയാ, ആവുസോ ഭിക്ഖുനോ തഥാരൂപോ സമാധിപടിലാഭോ യഥാ നേവ പഥവിയം പഥവിസഞ്ഞീ അസ്സ...പേ॰... യമ്പിദം ദിട്ഠം സുതം മുതം വിഞ്ഞാതം

പത്തം പരിയേസിതം അനുവിചരിതം മനസാ തത്രാപി ന സഞ്ഞീ അസ്സ; സഞ്ഞീ ച പന അസ്സാ''തി.

''യഥാ കഥം പനാവുസോ, സിയാ ഭിക്ഖുനോ തഥാരൂപോ സമാധിപടിലാഭോ യഥാ നേവ പഥവിയം പഥവിസഞ്ഞീ അസ്സ...പേ॰... യമ്പിദം ദിട്ഠം സുതം മുതം വിഞ്ഞാതം പത്തം പരിയേസിതം അനുവിചരിതം മനസാ തത്രാപി ന സഞ്ഞീ അസ്സ; സഞ്ഞീ ച പന അസ്സാ''തി?

''ഇധ, ആവുസോ, ഭിക്ഖു ഏവംസഞ്ഞീ ഹോതി - 'ഏതം സന്തം ഏതം പണീതം, യദിദം സബ്ബസങ്ഖാരസമഥോ സബ്ബൂപധിപടിനിസ്സഗ്ഗോ തണ്ഹാക്ഖയോ വിരാഗോ നിരോധോ നിബ്ബാന'ന്തി. ഏവം ഖോ, ആവുസോ, സിയാ ഭിക്ഖുനോ തഥാരൂപോ സമാധിപടിലാഭോ യഥാ നേവ പഥവിയം പഥവിസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ആപസ്മിം ആപോസഞ്ഞീ അസ്സ, ന തേജസ്മിം തേജോസഞ്ഞീ അസ്സ, ന വായസ്മിം വായോസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ആകാസാനഞ്ചായതനേ ആകാസാനഞ്ചായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനേ വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനേ ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനേ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനസഞ്ഞീ അസ്സ, ന ഇധലോകേ ഇധലോകസഞ്ഞീ അസ്സ , ന പരലോകേ പരലോകസഞ്ഞീ അസ്സ, യമ്പിദം ദിട്ഠം സുതം മുതം വിഞ്ഞാതം പത്തം പരിയേസിതം അനുവിചരിതം മനസാ തത്രാപി ന സഞ്ഞീ അസ്സ; സഞ്ഞീ ച പന അസ്സാ''തി. ഏകാദസമം.

അനുസ്സതിവഗ്ഗോ ദുതിയോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

ദ്വേ വുത്താ മഹാനാമേന, നന്ദിയേന സുഭൂതിനാ;
മേത്താ അട്ഠകോ ഗോപാലോ, ചത്താരോ ച സമാധിനാതി.

൯. സാമഞ്ഞവഗ്ഗോ

൧൧-൧൯. "ഏകാദസഹി , ഭിക്ഖവേ, അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ ഗോപാലകോ അഭബ്ബോ ഗോഗണം പരിഹരിതും ഫാതിം കാതും. കതമേഹി ഏകാദസഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഗോപാലകോ ന രൂപഞ്ഞൂ ഹോതി, ന ലക്ഖണകുസലോ ഹോതി, ന ആസാടികം ഹാരേതാ ഹോതി, ന വണം പടിച്ഛാദേതാ ഹോതി, ന ധൂമം കത്താ ഹോതി, ന തിത്ഥം ജാനാതി, ന പീതം ജാനാതി, ന വീഥിം ജാനാതി, ന ഗോചരകുസലോ ഹോതി, അനവസേസദോഹീ ച ഹോതി, യേ തേ ഉസഭാ ഗോപിതരോ ഗോപരിണായകാ തേ ന അതിരേകപൂജായ പൂജേതാ ഹോതി - ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഏകാദസഹി അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ ഗോപാലകോ അഭബ്ബോ ഗോഗണം പരിഹരിതും ഫാതിം കാതും.

"ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഏകാദസഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അഭബ്ബോ ചക്ഖുസ്മിം അനിച്ചാനുപസ്സീ വിഹരിതും...പേ॰... അഭബ്ബോ ചക്ഖുസ്മിം ദുക്ഖാനുപസ്സീ വിഹരിതും... അഭബ്ബോ ചക്ഖുസ്മിം അനത്താനുപസ്സീ വിഹരിതും... അഭബ്ബോ ചക്ഖുസ്മിം ഖയാനുപസ്സീ വിഹരിതും... അഭബ്ബോ ചക്ഖുസ്മിം വയാനുപസ്സീ വിഹരിതും... അഭബ്ബോ ചക്ഖുസ്മിം വിരാഗാനുപസ്സീ വിഹരിതും... അഭബ്ബോ ചക്ഖുസ്മിം നിരോധാനുപസ്സീ വിഹരിതും... അഭബ്ബോ ചക്ഖുസ്മിം പടിനിസ്സഗ്ഗാനുപസ്സീ വിഹരിതും".

൯൦-൬൯. ...സോതസ്മിം... ഘാനസ്മിം... ജിവ്ഹായ... കായസ്മിം... മനസ്മിം....

൭൦-൪൪൭. ...രൂപേസു... സദ്ദേസു... ഗന്ധേസു... രസേസു... ഫോട്ഠബ്ബേസു... ധമ്മേസു....

൪൪൮-൪൬൫. ...ചക്ഖുവിഞ്ഞാണേ... സോതവിഞ്ഞാണേ... ഘാനവിഞ്ഞാണേ... ജിവ്ഹാവിഞ്ഞാണേ... കായവിഞ്ഞാണേ... മനോവിഞ്ഞാണേ....

൪൬൬-൧൪൯. ...ചക്ഖുസമ്ഫസ്സേ... സോതസമ്ഫസ്സേ... ഘാനസമ്ഫസ്സേ... ജിവ്ഹാസമ്ഫസ്സേ ... കായസമ്ഫസ്സേ... മനോസമ്ഫസ്സേ....

൧൪൦-൧൬൪. ...ചക്ഖുസമ്ഫസ്സജായ വേദനായ... സോതസമ്ഫസ്സജായ വേദനായ... ഘാനസമ്ഫസ്സജായ വേദനായ... ജിവ്ഹാസമ്ഫസ്സജായ വേദനായ... കായസമ്ഫസ്സജായ വേദനായ... മനോസമ്ഫസ്സജായ വേദനായ....

൧൬൫-൯൦൯. ...രൂപസഞ്ഞായ... സദ്ദസഞ്ഞായ... ഗന്ധസഞ്ഞായ... രസസഞ്ഞായ... ഫോട്ഠബ്ബസഞ്ഞായ ... ധമ്മസഞ്ഞായ....

൯൪൦-൯൮൭. ...രൂപസഞ്ചേതനായ... സദ്ദസഞ്ചേതനായ... ഗന്ധസഞ്ചേതനായ... രസസഞ്ചേതനായ... ഫോട്ഠബ്ബസഞ്ചേതനായ... ധമ്മസഞ്ചേതനായ....

൯൮൮-൪൦൮. ...രൂപതണ്ഹായ... സദ്ദതണ്ഹായ... ഗന്ധതണ്ഹായ... രസതണ്ഹായ... ഫോട്ഠബ്ബതണ്ഹായ... ധമ്മതണ്ഹായ....

ൻ൦൬-ൻ൭൨. ...രൂപവിതക്കേ... സദ്ദവിതക്കേ... ഗന്ധവിതക്കേ... രസവിതക്കേ... ഫോട്ഠബ്ബവിതക്കേ... ധമ്മവിതക്കേ....

ൻ൭ൾ-൭൦൫. ...രൂപവിചാരേ... സദ്ദവിചാരേ... ഗന്ധവിചാരേ... രസവിചാരേ... ഫോട്ഠബ്ബവിചാരേ... ധമ്മവിചാരേ അനിച്ചാനുപസ്സീ വിഹരിതും... ദുക്ഖാനുപസ്സീ വിഹരിതും... അനത്താനുപസ്സീ വിഹരിതും... ഖയാനുപസ്സീ വിഹരിതും... വയാനുപസ്സീ വിഹരിതും... വിരാഗാനുപസ്സീ വിഹരിതും... നിരോധാനുപസ്സീ വിഹരിതും... പടിനിസ്സഗ്ഗാനുപസ്സീ വിഹരിതും...പേ....

൮. രാഗപേയ്യാലം

൫൦൨. ''രാഗസ്സ , ഭിക്ഖവേ, അഭിഞ്ഞായ ഏകാദസ ധമ്മാ ഭാവേതബ്ബാ. കതമേ ഏകാദസ? പഠമം ഝാനം, ദുതിയം ഝാനം, തതിയം ഝാനം, ചതുത്ഥം ഝാനം, മേത്താചേതോവിമുത്തി, കരുണാചേതോവിമുത്തി, മുദിതാചേതോവിമുത്തി, ഉപേക്ഖാചേതോവിമുത്തി, ആകാസാനഞ്ചായതനം, വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനം, ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനം - രാഗസ്സ, ഭിക്ഖവേ, അഭിഞ്ഞായ ഇമേ ഏകാദസ ധമ്മാ ഭാവേതബ്ബാ.

൫൦൩-൫൧൧. ''രാഗസ്സ, ഭിക്ഖവേ, പരിഞ്ഞായ... പരിക്ഖയായ... പഹാനായ... ഖയായ... വയായ... വിരാഗായ... നിരോധായ... ചാഗായ... പടിനിസ്സഗ്ഗായ... ഇമേ ഏകാദസ ധമ്മാ ഭാവേതബ്ബാ.

൫൧൨-൬൭൧. ''ദോസസ്സ ...പേ॰... മോഹസ്സ... കോധസ്സ... ഉപനാഹസ്സ... മക്ഖസ്സ... പളാസസ്സ... ഇസ്സായ... മച്ഛരിയസ്സ... മായായ... സാഠേയ്യസ്സ... ഥമ്ഭസ്സ... സാരമ്ഭസ്സ... മാനസ്സ... അതിമാനസ്സ... മദസ്സ... പമാദസ്സ അഭിഞ്ഞായ...പേ॰... പരിഞ്ഞായ... പരിക്ഖയായ... പഹാനായ... ഖയായ... വയായ... വിരാഗായ... നിരോധായ... ചാഗായ... പടിനിസ്സഗ്ഗായ ഇമേ ഏകാദസ ധമ്മാ ഭാവേതബ്ബാ''തി.

ഇദമവോച ഭഗവാ. അത്തമനാ തേ ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ ഭാസിതം അഭിനന്ദുന്തി.

രാഗപേയ്യാലം നിട്ഠിതം.

നവ സുത്തസഹസ്സാനി, ഭിയ്യോ പഞ്ചസതാനി ച [പഞ്ച സുത്തസതാനി ച (അട്ഠ॰)];
സത്തപഞ്ഞാസ സുത്തന്താ [സുത്താനി (അട്ഠ॰)], അങ്ഗുത്തരസമായുതാ [ഹോന്തി അങ്ഗുത്തരാഗമേ (അട്ഠ॰)] തി.

ഏകാദസകനിപാതപാളി നിട്ഠിതാ.

അങ്ഗുത്തരനികായോ സമത്തോ.